

„Aktywni niepełnosprawni – narzędzia wsparcia samodzielności osób niepełnosprawnych”

Budżet osobisty

Sławomir Besowski, Zbigniew Głąb, Magdalena Kocejko, Łukasz Orylski, Anna Warchlewska

Wersja opracowania przed ostateczną redakcją

Warszawa, wrzesień 2021

Ministerstwo Rodziny
i Polityki Społecznej

Państwowy Fundusz
Rehabilitacji Osób
Niepełnosprawnych

„Aktywni niepełnosprawni – narzędzia wsparcia samodzielności osób niepełnosprawnych”

Niniejsze opracowanie dedykujemy nieodżałowanej pamięci Sławkowi Besowskiemu, współtwórcy tego opracowania, wizjonerowi i nieustępliwemu rzecznikowi zagwarantowania osobom niepełnosprawnym niezależnego życia, w szczególności z wykorzystaniem budżetu osobistego. Dziękujemy!

„Aktywni niepełnosprawni – narzędzia wsparcia samodzielności osób niepełnosprawnych”

Opracowanie zostało przygotowane w ramach projektu:

„Aktywni niepełnosprawni – narzędzia wsparcia samodzielności osób niepełnosprawnych” we współpracy dwóch partnerów ww. projektu:
Polskiego Stowarzyszenia na rzecz Osób z Niepełnosprawnością Inteluktualną oraz Fundacji im. Królowej Polski św. Jadwigi.

Współpraca i koordynacja:

Tomasz Mika (FKPŚJ), Adam Zawisny (PSONI)

Informacje o projekcie: www.wlaczemiespoleczne.pl

Numer projektu: POWR.02.06.00-00-0064/19

Projekt realizowany w ramach Działania 2.6 Wysoka jakość polityki na rzecz włączenia społecznego i zawodowego osób niepełnosprawnych. Oś Priorytetowa II: Efektywne polityki publiczne dla rynku pracy, gospodarki i edukacji Programu Operacyjnego Wiedza Edukacja Rozwój 2014-2020.

„Aktywni niepełnosprawni – narzędzia wsparcia samodzielności osób niepełnosprawnych”

Spis treści

Słowo wstępne	7
1. Wprowadzenie	11
2. Grupa docelowa	13
3. Źródła finansowania.....	15
3.1. Elementy BO w dotychczasowym finansowaniu wsparcia osób z niepełnosprawnościami w Polsce	15
3.2. Określenie możliwych źródeł finansowania	18
3.3. Mechanizmy finansowania budżetu osobistego	20
4. Procedury kwalifikacyjne i proces przyznania budżetu osobistego	21
4.1. Procedura kwalifikacyjna schemat.....	23
4.2. Ankieta kwalifikująca do procedury ubiegania się o przyznanie BO	27
4.3. Przedłużanie BO	27
5. Katalog elementów wsparcia	28
5.1. Katalog elementów podstawowych.....	28
5.1.1. Asystencja osobista	28
5.1.2. Sprzęt i technologie asystujące, mobilność indywidualna.....	28
5.1.3. Wsparcie rówieśnicze osób w podobnej sytuacji (tzw. <i>peer-counseling</i>).....	29
5.1.4. Mieszkalnictwo	29
5.2. Finansowanie innych rodzajów wsparcia	31
6. Plan wsparcia i procedury pozwalające określić wysokość BO	32
6.1. Założenia	32

„Aktywni niepełnosprawni – narzędzia wsparcia samodzielności osób niepełnosprawnych”

6.2. Kwestionariusz ankiety potrzeb dla osób ubiegających się o BO...	33
6.3. Kwestionariusz planu wsparcia	33
6.3.1. Plan wsparcia – schemat.....	34
6.4. Wytyczne dla zespołu BO.....	36
6.5. Mechanizm wsparcia w procesie ubiegania się o BO – centralna infolinia	38
7. Zarządzanie budżetem osobistym	39
7.1. Formy płatności.....	39
7.1.1. Płatność bezpośrednia	39
7.1.2. Płatność pośrednia	40
7.2. Raportowanie i rozliczanie budżetu osobistego	40
7.3. Możliwość łączenia BO z innymi środkami	42
8. Szkolenie dla użytkownika BO	42
9. Kompetencje i szkolenie dla „personelu pierwszej linii”	44
9.1. Kompetencje i zadania „personelu pierwszej linii”	44
9.2. Ramowy program szkolenia	45
10. Centralna baza ekspertów	46
11. Wymagania dla podmiotów będących w procesie obsługi BO	46
11.1. PCPR.....	46
11.1.1. Obowiązki	46
11.1.2. Finansowanie.....	47
11.2. Podmiot wspierający BO	47
11.2.1. Warunki	47
11.2.2. Obowiązki	47

„Aktywni niepełnosprawni – narzędzia wsparcia samodzielności osób niepełnosprawnych”

11.2.3. Finansowanie.....	47
11.3. Podmiot obsługujący zarządzanie BO – operator środków	47
11.3.1. Warunki	47
11.3.2. Obowiązki	48
11.3.3. Finansowanie.....	48
12. Mechanizmy ewaluacji	48
12.1. Kompleksowa ewaluacja instrumentu	49
12.2. Ewaluacja na poziomie jednostkowym	51
13. Mapa drogowa wdrażania budżetu osobistego	53
14. Wytyczne do testowania w ramach projektu.....	57
15. Podsumowanie	58
FAQ	59
Co to jest budżet osobisty?	60
Dlaczego warto mieć własny budżet osobisty?	60
Czy otrzymanie budżetu osobistego wiąże się z utratą innych świadczeń?	61
Czym różnią się płatności bezpośrednie od płatności pośrednich?	61
Kto może wystąpić o budżet osobisty?	61
Co muszę zrobić, by aplikować o budżet osobisty?	61
Kto decyduje o tym, co się znajduje w budżecie osobistym?	62
Co może być sfinansowane z budżetu osobistego?.....	62
Czy muszę mieć ważny dokument stwierdzający niepełnosprawność, by aplikować o budżet osobisty?.....	63
Jak się przygotować do wizyty zespołu ds. budżetu osobistego?	63

„Aktywni niepełnosprawni – narzędzia wsparcia samodzielności osób niepełnosprawnych”

Kto może udzielić mi wsparcia w przygotowaniu wniosku o budżet osobisty?	64
Kto może udzielić mi wsparcia w zarządzaniu budżetem osobistym? ...	64
Jak mam rozliczać budżet osobisty?	65
Czy mogę przenosić kwoty z budżetu osobistego pomiędzy miesiącami rozliczeniowymi?	65
Jakie są konsekwencje braku rozliczenia budżetu osobistego w wyznaczonych terminach?	66
Czy osoba z niepełnosprawnością intelektualną może otrzymać budżet osobisty?	66
Słownik, wykaz skrótów	66
Załączniki	70
Załącznik 1. Kwestionariusz ankiety kwalifikującej do procedury ubiegania się o przyznanie budżetu osobistego	70
1.1. Załącznik 2. Kwestionariusz ankiety potrzeb dla osób ubiegających się o budżet osobisty	78
Załącznik 3. Formularz rozliczenia	83

„Aktywni niepełnosprawni – narzędzia wsparcia samodzielności osób niepełnosprawnych”

Słowo wstępne

Każda osoba z niepełnosprawnością ma prawo do niezależnego życia, dostępu do wsparcia oraz realizacji wszystkich wolności i praw człowieka. Utrwalone stereotypy na temat niepełnosprawności, istniejące rozwiązania prawne w zakresie opieki instytucjonalnej, praktyki pozbawiania zdolności do czynności prawnych osób z niepełnosprawnościami, brak wsparcia ich rodziców, brak obowiązku zapewnienia komunikacji dla osób niekomunikujących się werbalnie, a przede wszystkim brak asystencji osobistej i mechanizmów samostanowienia o wsparciu i zarządzania nim skutkują wykluczeniem społecznym osób z niepełnosprawnościami.

Instrument pt. „Budżet osobisty” jest jedną z 8 propozycji zapewniających pełne i skuteczne włączenie społeczne osób z niepełnosprawnościami, przygotowanych w ramach projektu: „Aktywni niepełnosprawni – narzędzia wsparcia samodzielności osób niepełnosprawnych” (numer projektu: POWR.02.06.00-00-0064/19).

Projekt realizowany jest w ramach Działania 2.6 Wysoka jakość polityki na rzecz włączenia społecznego i zawodowego osób niepełnosprawnych. Oś Priorytetowa II: Efektywne polityki publiczne dla rynku pracy, gospodarki i edukacji Programu Operacyjnego Wiedza Edukacja Rozwój 2014-2020 przez:

- Biuro Pełnomocnika Rządu ds. Osób Niepełnosprawnych (lider projektu),
- Państwowy Fundusz Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych,
- Fundację im. Królowej Polski św. Jadwigi,
- Polskie Stowarzyszenie na rzecz Osób z Niepełnosprawnością Inteluktualną.

Najważniejszym celem projektu jest wypracowanie nowych lub modyfikacja istniejących form wsparcia osób z niepełnosprawnościami zapewniających możliwość korzystania każdej osobie z

„Aktywni niepełnosprawni – narzędzia wsparcia samodzielności osób niepełnosprawnych”

niepełnosprawnością z wolności i praw człowieka na zasadzie równości z innymi.

Niniejsza propozycja instrumentu pt. „Budżet osobisty” jest odpowiedzią na potrzeby osób z niepełnosprawnościami zidentyfikowane podczas diagnoz środowiskowych realizowanych w latach 2020 i 2021 oraz na podstawie dotychczas opracowanych raportów, przeprowadzonych analiz, wyników i efektów projektów realizowanych w tym obszarze. W ramach przeprowadzonej analizy obecnego systemu wsparcia oraz prac zespołów eksperckich Partnerzy przygotowali propozycję rozwiązań gwarantujących realizację osobom z niepełnosprawności prawa do niezależnego życia.

Niniejszy instrument jest elementem pakietu rozwiązań, które tworzą spójną całość, są komplementarne i nawzajem się uzupełniają. Są to następujące propozycje, które powstały w ramach projektu:

- Standard asystencji osobistej,
- Standardy funkcjonowania Warsztatów Terapii Zajęciowej,
- Asysta prawna jako element systemu wspieranego podejmowania decyzji,
- Fundusze powiernicze,
- System wsparcia osób o specjalnych potrzebach w komunikowaniu się wymagających wspomagających i alternatywnych metod komunikacji (AAC – komunikacja wspomagająca i alternatywna),
- Mobilny doradca włączenia społecznego,
- Wsparcie zamiast opieki – poszerzone wsparcie wytchnieniowe,
- Budżet osobisty.

Punktem wyjścia, a zarazem tłem wszystkich propozycji wyżej wskazanych instrumentów są Konwencja ONZ o prawach osób niepełnosprawnych (Dz.U. z 2012 r. poz. 1169, z późn. zm.) oraz stanowiska Komitetu ONZ ds. praw osób z niepełnosprawnościami. Najistotniejsze w pracy zespołów eksperckich było poszukiwanie takich rozwiązań, które są zgodne z Konwencją o prawach osób

„Aktywni niepełnosprawni – narzędzia wsparcia samodzielności osób niepełnosprawnych”

niepełnosprawnych i faktycznie przyczyniają się do możliwości prowadzenia niezależnego życia przez osoby z różnymi niepełnosprawnościami, bez względu na stopień i rodzaj niepełnosprawności.

Analiza niniejszego opracowania powinna zostać poprzedzona kilkoma uwagami.

1. Instrument pt. „Budżet osobisty” ma charakter propozycji i jego ostateczny kształt zostanie opracowany po przeprowadzonych konsultacjach i rocznym pilotażu (patrz poniżej). Instrumenty wypracowane w projekcie zawierają rekomendacje i uzasadnienia niezbędnych zmian prawnych w celu wdrożenia konkretnych rozwiązań, ale nie są projektami aktów prawnych, których opracowanie zostało przewidziane na 2023 rok.
2. Opisy instrumentów wypracowanych w projekcie różnią się zarówno co do poziomu swojej szczegółowości, jak i co do zakresu. Wynika to przede wszystkim z różnorodności otoczenia prawnego konkretnych propozycji oraz ich charakteru. Niektóre prezentowane rozwiązania są zupełnie nieznane obecnemu systemowi wsparcia (np. asysta prawna), będą wymagały głębokiej jego reformy, a ich opis jest uszczegółowioną rekomendacją możliwych kierunków rozwiązań.
3. Inne instrumenty są modyfikacją istniejących form wsparcia i z tego powodu możliwe było zaproponowanie konkretnych i szczegółowych rozwiązań.
4. W ramach konsultacji środowiskowych wypracowanych propozycji zostaną przeprowadzone warsztaty konsultacyjne, wywiady grupowe, wywiady indywidualne oraz zbierane będą opinie nt. poszczególnych instrumentów poprzez specjalną stronę konsultacyjną (wlaczeniespoleczne.pl). Zebrane głosy i stanowiska posłużą do uzupełnienia i modyfikacji przedstawionych propozycji.
Czas trwania: październik 2021-styczeń 2022.

„Aktywni niepełnosprawni – narzędzia wsparcia samodzielności osób niepełnosprawnych”

5. Instrumenty wypracowane w projekcie zostaną poddane pilotażowi w celu przetestowania przyjętych rozwiązań. Będzie on obejmował wybrane ich elementy, możliwe do testowania w ramach obowiązującego porządku prawnego, czyli bez zmian prawnych niemożliwych do przeprowadzenia w ramach rocznego okresu pilotażu.
Czas trwania: luty 2022-styczeń 2023.
6. Efektem pilotażu będzie modyfikacja propozycji instrumentów.
Czas trwania: luty 2023-kwiecień 2023.
7. Zmodyfikowane instrumenty zostaną skierowane do ponownych konsultacji środowiskowych w celu uzyskania rozwiązań najbardziej adekwatnych do potrzeb.
Czas trwania: maj-lipiec 2023.
8. Wypracowanie ostatecznego kształtu projektów rozwiązań prawnych obejmie opracowanie projektów aktów normatywnych i upowszechnianie efektów projektu.
Czas trwania: sierpień-grudzień 2023.

Wszystkie planowane w projekcie działania odbywają się z udziałem osób z niepełnosprawnościami, w konsultacji z całym środowiskiem osób z niepełnosprawnościami, z poszanowaniem zasady „nic o nas bez nas”.

Informacje o projekcie: www.wlaczeniespoleczne.pl.

„Aktywni niepełnosprawni – narzędzia wsparcia samodzielności osób niepełnosprawnych”

1. Wprowadzenie

Budżet osobisty (BO) to termin określający sumę środków – zindywidualizowanych funduszy przydzielanych osobie z niepełnosprawnością mających zapewnić jej odpowiednią opiekę lub adekwatne wsparcie zgodnie z potrzebami określonymi w planie wsparcia. Celem BO jest zapewnienie odpowiedniego zaspokojenia potrzeb osób z niepełnosprawnościami (również osób starszych), a także osób bezpośrednio ich wspierających.

W swoim założeniu budżet osobisty jest instrumentem spełniającym założenia Konwencji ONZ o prawach osób niepełnosprawnych, zwłaszcza w zakresie art. 19 „Prowadzenie życia samodzielnie i przy włączeniu w społeczeństwo”. Zgodność z art. 19 Konwencji ONZ o prawach osób niepełnosprawnych zapewnia oparcie BO na dwóch filarach. Pierwszym z nich jest podejście skoncentrowane na osobie (ang. *person centered approach*), które wiąże się z analizą jej potrzeb (ze szczególnym podkreśleniem autoanalizy). Drugim jest zapewnienie danej osobie możliwie najpełniejszej decyzyjności operowania przyznanymi środkami i wyboru usług.

Dodatkową regułą jest zagwarantowanie odpowiedniej jakości życia użytkownikom BO, co wiąże się z koniecznością ustalenia minimalnych standardów usług.

Koncepcja BO funkcjonuje na świecie od lat 80. XX wieku (pierwsze formy wdrażania BO – Australia, 1988 rok). Wypracowana i rozwinięta została szczególnie w krajach anglosaskich (UK, USA, Kanada, Australia). BO stosowany jest również w Skandynawii, Holandii (od 1995 roku), Niemczech, Francji (tutaj w węższym rozumieniu – jako sposób

„Aktywni niepełnosprawni – narzędzia wsparcia samodzielności osób niepełnosprawnych”

finansowania tylko asystencji osobistej) i Słowenii. Największe grupy użytkowników¹ BO znajdują się w Anglii i Holandii.

W Polsce takie rozwiązanie nie było do tej pory wprowadzane. W niniejszym opracowaniu przedstawiona została koncepcja funkcjonowania BO w Polsce wraz z planem jego wdrożenia. Opracowanie obejmuje zarówno takie elementy, jak opis grupy docelowej i katalog wsparcia, jak i procedury kwalifikacyjne, sposób zarządzania i źródła finansowania. Opisany został także sposób przygotowania do realizacji budżetu – określone zostały ramy szkoleń pracowników pierwszej linii oraz sposób przygotowania samych osób z niepełnosprawnością do korzystania z instrumentu. Opracowanie uzupełnione zostało o załączniki o charakterze operacyjnym. W przyjętej formule jest ono jednocześnie propozycją modelu funkcjonowania BO w Polsce i praktycznym podręcznikiem wdrożenia instrumentu.

Przedstawiony w opracowaniu plan wdrożenia BO ma charakter etapowy. Oznacza to możliwość stopniowego wprowadzenia modelu w Polsce, przy jednoczesnej świadomości, że pewne jego elementy (jak infrastruktura służąca do obsługi) powinny zostać zaimplementowane jednorazowo. Zaproponowane rozwiązania umożliwiają systemowe wprowadzenie instrumentu.

Wprowadzenie budżetu osobistego jako rozwiązania systemowego może budzić obawy związane ze skalą proponowanych zmian i wynikającymi z nich obciążeniami budżetu państwa. Warto jednak podkreślić, że – jak pokazują doświadczenia innych państw – liczba użytkowników usługi z uwagi na jej innowacyjny charakter jest w pierwszych latach niewielka. Rośnie stopniowo wraz z osadzaniem się instrumentu w systemie i zwiększaniem zaufania do takiej formy finansowania usług. Warto także

¹ W nomenklaturze anglosaskiej używany jest termin *personal budget user*. Obejmuje on zbiorczo dwie podstawowe grupy, które mogą otrzymywać BO: osoby z niepełnosprawnościami oraz osoby starsze. Jednocześnie termin ten podkreśla ważny aspekt jakim jest samostanowienie jednostki. Dlatego w opracowaniu przyjęto określenie „użytkownik BO” („użytkownik”, a więc osoba operująca czymś i decydująca o podejmowanych działaniach).

„Aktywni niepełnosprawni – narzędzia wsparcia samodzielności osób niepełnosprawnych”

już na wstępie podkreślić, że chociaż rekomendowane jest wdrożenie instrumentu w proponowanym w opracowaniu kształcie, to należy zwrócić szczególną uwagę na usługę asystencji osobistej. Usługa ta nie powinna być finansowana w inny sposób, ponieważ tylko finansowanie jej w ramach budżetu osobistego zagwarantuje jej zgodność z art. 19 Konwencji ONZ o prawach osób niepełnosprawnych i z Komentarzem generalnym nr 5. Wdrożenie rozwiązań opartych na budżecie osobistym w przypadku asystencji należy uznać za priorytetowe.

Proponowane rozwiązania wymagają przygotowania osobnej ustawy o BO regulującej zasady finansowania, uwarunkowania administracyjne, utrwalającej obowiązujący model BO.

2. Grupa docelowa

Grupę docelową instrumentu wsparcia o nazwie „budżet osobisty” stanowić powinny osoby niepełnosprawne w rozumieniu Konwencji o prawach osób niepełnosprawnych będące obywatelami polskimi lub posiadające prawo stałego pobytu na terytorium RP, które poddały się procedurom diagnozy indywidualnych potrzeb w zakresie budżetu osobistego oraz określenia wysokości tegoż budżetu, w odniesieniu do których ww. procedury wskazały na zasadność przyznania BO w określonej kwocie. Dostęp do budżetu osobistego nie może być uzależniony od następujących cech osoby wnioskującej o jego przyznanie:

- płeć,
- pochodzenie etniczne i narodowość,
- status społeczny i status na rynku pracy,
- stan cywilny, rodzinny oraz pozostawanie w faktycznym pożyciu,
- wysokość dochodu osoby wnioskującej, członków jej rodziny oraz osób prowadzących gospodarstwo domowe z osobą wnioskującą,
- możliwości udzielania wsparcia osobie wnioskującej w codziennym funkcjonowaniu przez członków rodziny i inne osoby,

„Aktywni niepełnosprawni – narzędzia wsparcia samodzielności osób niepełnosprawnych”

- otrzymywania i wysokości innych świadczeń społecznych w formie pieniężnej lub niepieniężnej (np. renta, zasiłki),
- wiek (z zastrzeżeniem możliwości ustanowienia górnej granicy wieku dla usług asystencji osobistej finansowanych z BO; decyzja o przyznaniu środków z BO na asystencję osobistą osoby niepełnosprawnej musiałaby zapaść przed ukończeniem przez osobę wnioskującą 65. roku życia – w przypadku przyznania budżetu osobistego przed 65. rokiem życia, może on być kontynuowany po przekroczeniu tego wieku – oraz z zastrzeżeniem wymogu zarządzania budżetami osobistymi osób niepełnoletnich przez osoby dorosłe, z uwzględnieniem preferencji, planów i konkretnego wieku osoby niepełnoletniej, która może wyrazić swoją wolę); dolną granicę wiekową możliwości przyznania BO proponujemy ustanowić na poziomie ukończonego 1. roku życia, tj. na koniec okresu niemowlęstwa. Przyznanie BO osobie młodszej powinno być możliwe, o ile rodzice / opiekunowie prawni dziecka wykażą jego specyficzne potrzeby wynikające z ograniczenia sprawności organizmu,
- miejsce zamieszkania (z zastrzeżeniem, iż wysokość BO powinna być adekwatna do stawek rynkowych za produkty i usługi, które dany użytkownik może finansować z BO, a które obowiązują w miejscu zamieszkania tego użytkownika); skoro BO jest z założenia instrumentem wspomagającym niezależne życie osób z niepełnosprawnościami w lokalnej społeczności, należy wykluczyć możliwość finansowania z BO pobytu osoby niepełnosprawnej w całodobowych instytucjach opiekuńczych (np. DPS); mieszkańcy ww. instytucji muszą mieć jednak możliwość korzystania z BO na zaspokojenie innych potrzeb, np. usług asystencji osobistej i mobilności; proces przejścia użytkownika BO z opieki instytucjonalnej do wsparcia w lokalnej społeczności winien być jedną z przesłanek zwiększenia wysokości BO,
- innych elementów tożsamości lub sytuacji społecznej osoby wnioskującej, które mogą ją narazić na nierówne traktowanie,

„Aktywni niepełnosprawni – narzędzia wsparcia samodzielności osób niepełnosprawnych”

- zdolności do czynności prawnych lub ograniczenia ww. zdolności zgodnie z obowiązującym prawem krajowym RP,
- posiadania lub braku ważnego orzeczenia o stopniu niepełnosprawności lub o niepełnosprawności.

Procedury dotyczące przyznania BO oraz określania jego wysokości, a także dokumenty wykorzystywane w toku tych procedur mogą zawierać pytania odnoszące się do posiadania przez osobę wnioskującą aktualnego orzeczenia o stopniu niepełnosprawności lub orzeczenia o niepełnosprawności (w wypadku dzieci do 16. roku życia) wydanych zgodnie z prawem krajowym RP, jednakże w założeniach posiadanie lub nieposiadanie ważnego orzeczenia o stopniu niepełnosprawności nie może być kryterium warunkującym przyznanie środków w ramach BO.

Niezależnie od określonej powyżej dostępności formalnej BO oraz procedur jego przyznawania należy zapewnić faktyczną dostępność tych procedur dla np. użytkowników korzystających z alternatywnych i wspomagających metod komunikowania się, użytkowników Polskiego Języka Migowego (PJM), a także osób, dla których pierwszym językiem fonicznym jest język inny niż polski (np. kaszubski, ukraiński, niemiecki).

3. Źródła finansowania

3.1. Elementy BO w dotychczasowym finansowaniu wsparcia osób z niepełnosprawnościami w Polsce

Jak opisano w opracowaniu dotyczącym możliwości umiejscowienia asystencji osobistej w polskim systemie prawnym (Besowki, Orylski 2021), można uznać, że pewne elementy budżetu osobistego wystąpiły już w latach 90. XX w. w systemie finansowania zaopatrzenia w przedmioty ortopedyczne i środki pomocnicze. Model ten utrzymuje się w tym zakresie do dzisiaj, a źródłem finansowania dla tego rodzaju zaopatrzenia jest obecnie Narodowy Fundusz Zdrowia (NFZ).

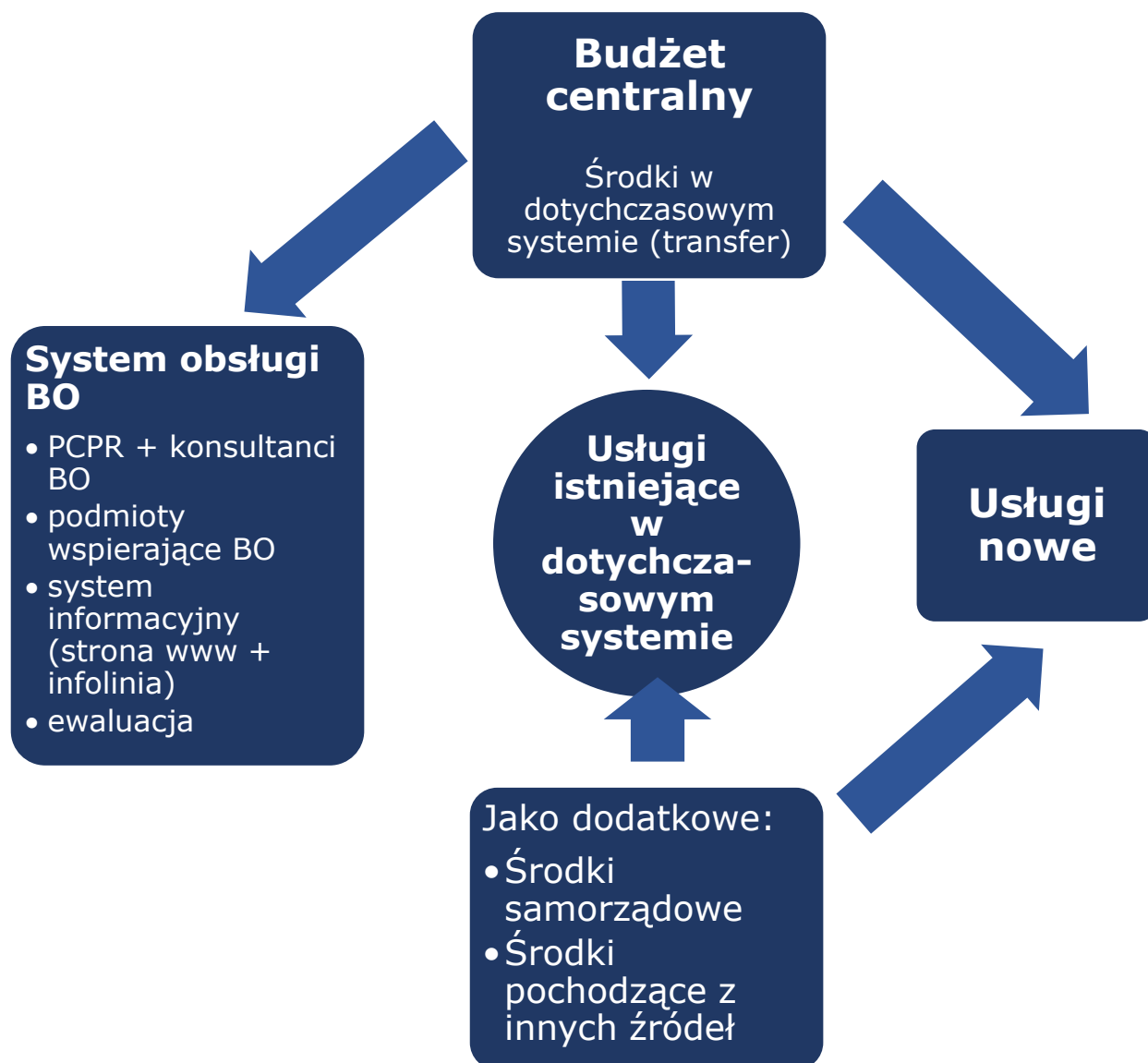
„Aktywni niepełnosprawni – narzędzia wsparcia samodzielności osób niepełnosprawnych”

Pewne elementy budżetu osobistego można odnaleźć także w finansowaniu programów aktywny samorząd (w zakresie dotacji dla osób niepełnosprawnych na zakup zaopatrzenia w wyroby medyczne). Nie doczekały się natomiast realizacji próby wprowadzenia finansowania w formie budżetu osobistego usługi asystencji osobistej finansowanej z Funduszu Solidarnościowego. Określony w ramach tego funduszu sposób dystrybucji usługi ma znamiona rozwiązań opartych na budżecie osobistym, ponieważ osoba otrzymuje pensum godzin asystencji według określonych stawek i ma możliwość samodzielnego decydowania, kto, kiedy i w jaki sposób usługę tę będzie świadczył. Takie rozwiązanie skonstruowane jest zgodnie z podejściem skoncentrowanym na osobie, które jest jednym z filarów budżetu osobistego. Warto w tym miejscu podkreślić, że to właśnie asystencja osobista jest tą usługą, która w pierwszej kolejności i priorytetowo powinna być finansowana z budżetu osobistego.

Poniżej (schemat 1) przedstawione zostały proponowane źródła finansowania BO, tak aby w największym stopniu zagwarantować zachowanie zgodności instrumentu z Konwencją ONZ o prawach osób niepełnosprawnych.

„Aktywni niepełnosprawni – narzędzia wsparcia samodzielności osób niepełnosprawnych”

Schemat 1. Finansowanie budżetu osobistego

„Aktywni niepełnosprawni – narzędzia wsparcia samodzielności osób niepełnosprawnych”

3.2. Określenie możliwych źródeł finansowania

Budżet osobisty jest zazwyczaj wykorzystywany do finansowania usług, które albo nie są finansowane z innych źródeł, albo celowo – ze względu na potrzebę zwiększenia podmiotowości osób niepełnosprawnych – dystrybuuje się je w ramach budżetu osobistego.

Istotne jest takie skonstruowanie zasad finansowania BO, aby były one spójne i jednocześnie pozwalały na uniknięcie podwójnego finansowania tej samej usługi z różnych źródeł (a tym samym nie powodowały dezorientacji wśród osób aplikujących oraz instytucji funkcjonujących w systemie BO).

Za celowe należy uznać finansowanie asystencji osobistej i innych usług, które będą finansowane przez budżet osobisty, z budżetu państwa – podobnie jak ma to miejsce w Szwecji i Słowenii.

Finansowanie takie będzie możliwe po dokonaniu odpowiednich przesunięć w planie finansowym w budżecie państwa w taki sposób, by dotychczasowe środki (np. finansowanie asystencji osobistej znajdujące się w Funduszu Solidarnościowym czy też Państwowym Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych) przeznaczone na konkretne usługi zostały przeniesione do odpowiedniego działu budżetu. Przed włączeniem kolejnych usług do systemu BO należy każdorazowo opracować plan transferu środków z istniejących źródeł lub też plan zabezpieczenia środków w budżecie centralnym w przypadku usług nowo tworzonych.

Ponadto postuluje się włączanie do finansowania BO dodatkowych środków (np. pochodzących ze zwiększonej składki na ubezpieczenia zdrowotne).

W budżecie centralnym należy również zabezpieczyć środki na obsługę administracyjną BO i funkcjonowanie systemu BO wraz z jego podmiotami organizacyjnymi (jak instytucje wspierające BO, powiatowe centra pomocy rodzinie), system informacyjny oraz ewaluację systemu BO.

„Aktywni niepełnosprawni – narzędzia wsparcia samodzielności osób niepełnosprawnych”

Należy również umożliwić łączenie środków samorządowych z centralnymi – z zastrzeżeniem, że te pierwsze nie mogą być jedynym źródłem finansowania systemu BO i stanowią element dodatkowy – rozszerzając możliwości funkcjonowania BO na danym obszarze podlegającym pod samorząd.

Finansowanie budżetu osobistego poprzez budżet państwa jest realizacją wynikającą z Konwencji ONZ o prawach osób niepełnosprawnych zasady umieszczania spraw osób z niepełnosprawnościami w głównym nurcie spraw państwa, do którego niewątpliwie należą finanse publiczne.

Umieszczenie budżetu osobistego w planie finansowym jakim jest budżet państwa narzuca również pewne obowiązki zachowania dyscypliny budżetowej, corocznego planowania, odpowiedzialności politycznej za realizowany budżet, wreszcie – oznacza większą stabilność finansowania, niezbędną w wypadku tak wrażliwego instrumentu jak budżet osobisty, który będzie decydował o warunkach życia i funkcjonowania oraz możliwości realizacji praw znacznej grupy obywateli państwa. Takie centralne położenie finansowania niezwykle ważnego instrumentu wsparcia prawa do niezależnego życia osób z niepełnosprawnościami zapobiega również marginalizacji tej grupy społecznej.

Tego rodzaju podejście pozwala nadać właściwą rangę potrzebom obywateli i podejmować działania wynikające z obowiązku państwa stworzenia im warunków do pełnej realizacji ich praw. W wypadku budżetu osobistego oznacza to realizację prawa do niezależnego życia w zgodzie z art. 19 Konwencji ONZ o prawach osób niepełnosprawnych.

Docelowe określenie kwot niezbędnych do finansowania budżetu osobistego powinno być wykonywane według zasad konstrukcji budżetu państwa.

Wyliczenie kwot początkowych wynikających z uruchomienia określonych projektem usług i objętych budżetem osobistym będzie możliwe po określeniu, które usługi i w jakim zakresie będą docelowo finansowane z budżetu osobistego. Z uwagi na potrzebę indywidualizacji wsparcia osoby

„Aktywni niepełnosprawni – narzędzia wsparcia samodzielności osób niepełnosprawnych”

z niepełnosprawnością nie jest celowe tworzenie zamkniętego katalogu usług, a jedynie wskazanie etapowości ich wdrażania przy zachowaniu postulatu otwartości katalogu.

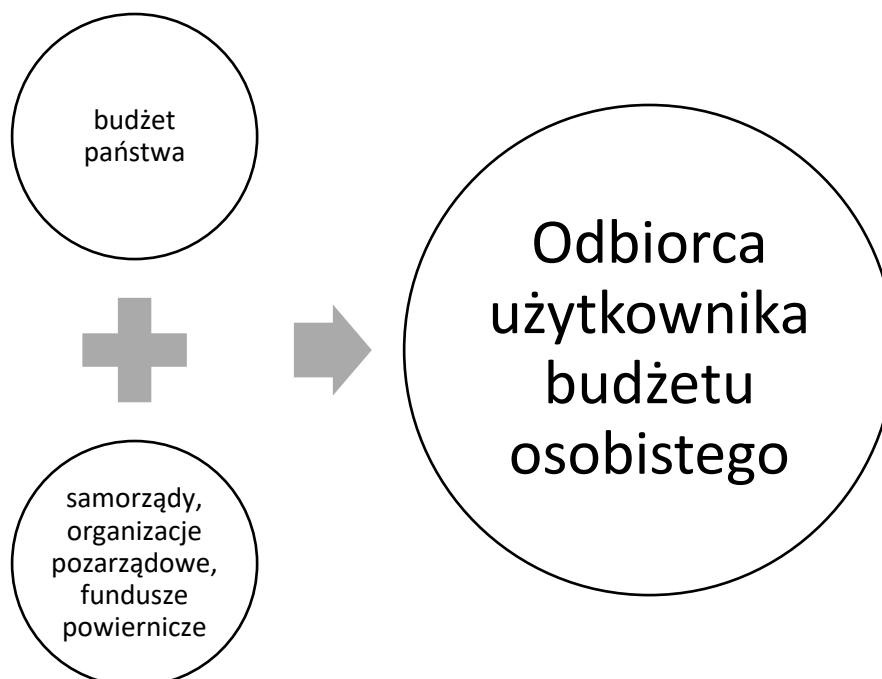
3.3. Mechanizmy finansowania budżetu osobistego

W zakresie wypłaty środków dla użytkowników proponowane są następujące rozwiązania (zob. schemat 2):

- bezpośredni przepływ środków z BO (osadzonym w budżecie centralnym) na rachunek bankowy użytkownika BO; jedynym finansującym potrzeby użytkownika BO jest budżet państwa;
- dopuszcza się możliwość pomocniczego dofinansowania BO ze środków samorządu w przypadku uruchomienia takiej ścieżki, specjalnego programu lub dotacji;
- dopuszcza się możliwość dofinansowania BO ze środków własnych użytkownika pozyskanych na własną rękę; zwiększenie kwoty BO wydaje się zasadne np. w przypadku chęci lub konieczności zaspokojenia potrzeb nieujętych w katalogu elementów wsparcia; takie rozwiązanie daje większą swobodę wydatkowania środków z BO;
- dopuszcza się możliwość dofinansowania BO ze środków funduszu powierniczego (nowy instrument zaproponowany w niniejszym projekcie), o ile taki fundusz zostanie ustanowiony na rzecz użytkownika BO.

„Aktywni niepełnosprawni – narzędzia wsparcia samodzielności osób niepełnosprawnych”

Schemat 2. Mechanizmy finansowania budżetu osobistego

4. Procedury kwalifikacyjne i proces przyznania budżetu osobistego

Proponowany jest następujący przebieg procedury kwalifikacyjnej prowadzącej do otrzymania BO:

1. Zgłoszenie osoby zainteresowanej otrzymaniem BO (w przypadku dzieci lub osób z trudnościami poznawczymi zgłoszenia może dokonać: rodzic, członek rodziny lub osoba niespokrewniona wspierająca osobę z niepełnosprawnością w codziennym życiu i dysponująca faktyczną wiedzą o jej potrzebach) do właściwego terytorialnie powiatowego centrum pomocy rodzinie (PCPR). Zgłoszenie polega na wypełnieniu ankiety wstępnej (wzór w załączniku nr 1);

„Aktywni niepełnosprawni – narzędzia wsparcia samodzielności osób niepełnosprawnych”

2. Weryfikacja przez pracownika PCPR, czy dane z ankiety wstępnej spełniają kryteria minimalne (patrz: Słownik pojęć) pozwalające na uruchomienie procedury ustalenia uprawnienia do otrzymania BO;
3. W przypadku pozytywnej weryfikacji, o której mowa powyżej – udział wnioskodawcy lub osoby działającej w jego imieniu w indywidualnej konsultacji przygotowującej do rozpoznania jednostkowych potrzeb. Konsultacja przeprowadzana jest przez zespół ds. BO (patrz: Słownik pojęć) działający w ramach podmiotu uprawnionego do wspierania BO (patrz: Słownik pojęć). Proces rozpoznania szczegółowych potrzeb osoby wnioskującej o BO odbywa się w miejscu wskazanym przez osoby wnioskującej o BO uzgodnionym z zespołem ds. BO;
4. Spotkanie konsultacyjne (lub spotkania konsultacyjne) kończy się przygotowaniem planu wsparcia (patrz: rozdz. 6 „Plan wsparcia i procedury pozwalające określić wysokość budżetu osobistego”);
5. PCPR na podstawie planu wsparcia dokonuje wyceny przyznanych usług i możliwości zakupu towarów. Wysokość BO może być wyrażona w kwocie w PLN lub – w przypadku finansowania z BO usług asystencji osobistej – w miesięcznej liczbie godzin ww. usług możliwej do wykorzystania przez użytkownika BO;
6. W terminie 7 dni kalendarzowych od zakończenia procesu rozpoznawania potrzeb osoby z niepełnosprawnością – wydanie przez PCPR decyzji administracyjnej o przyznaniu lub nieprzyznaniu BO oraz o jego wysokości. W wypadku decyzji, którą wnioskująca osoba z niepełnosprawnością uzna za niekorzystną, istnieje możliwość odwołania do Samorządowego Kolegium Odwoławczego i dalej – sądu administracyjnego. Decyzja administracyjna określa także ostatecznie wszystkie elementy wymienione w pkt. 5 tego rozdziału;
7. Powtórna ocena potrzeb użytkownika i sposobu organizacji korzystania z BO następuje po 6 miesiącach.

„Aktywni niepełnosprawni – narzędzia wsparcia samodzielności osób niepełnosprawnych”

4.1. Procedura kwalifikacyjna schemat

Poniżej przedstawiony został schemat procedury kwalifikującej użytkownika do przyznania środków w ramach BO.

Schemat 3. Procedura kwalifikująca użytkownika do przyznania środków w ramach BO

Aplikacja o BO do PCPR	- wypełnienie zgłoszenia przez osobę zainteresowaną - formularz wstępny
Weryfikacja zgłoszenia	- weryfikacja zgłoszenia przez PCPR, która obejmuje jedynie formalną stronę wniosku (być może też ankietę potrzeb – jeśli nie ma orzeczenia) - w przypadku weryfikacji pozytywnej – wskazanie podmiotu uprawnionego do świadczenia wsparcia w zakresie BO –
Zgłoszenie do podmiotu wspierającego	- zgłoszenie osoby zainteresowanej BO do podmiotu wspierającego obejmujące: - pozytywną decyzję PCPR-u - ankietę potrzeb
Działanie zespołu ds. BO	- otrzymanie przez zespół ds. BO dokumentacji z PCPR-u wraz z ankietą potrzeb - przygotowanie przez zespół ds. BO wstępnego planu wsparcia i przesłanie go do osoby starającej się o BO; jednocześnie

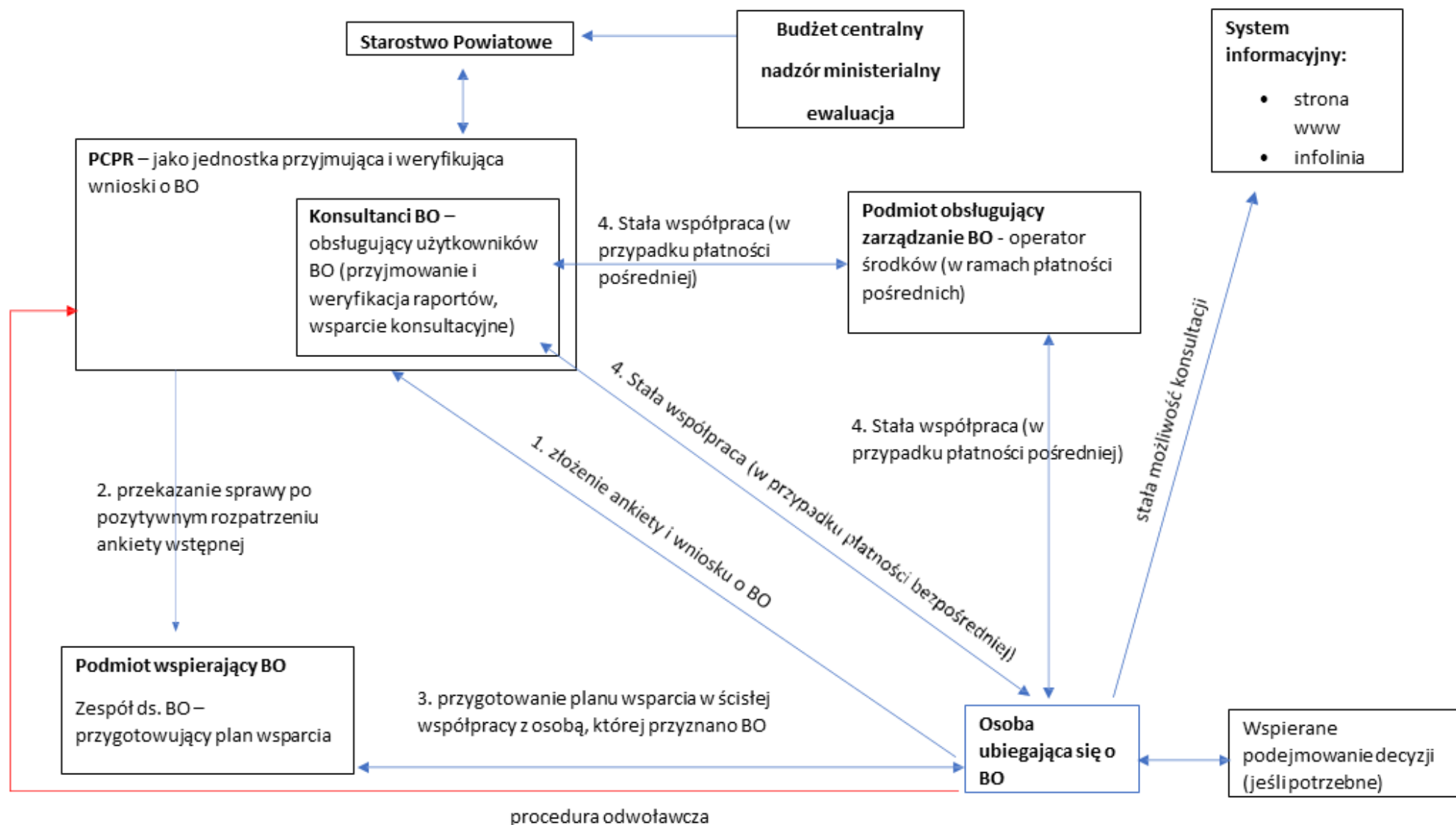
„Aktywni niepełnosprawni – narzędzia wsparcia samodzielności osób niepełnosprawnych”

	wyznaczenie terminu spotkania konsultacyjnego
Spotkanie konsultacyjne	- rozpoznanie indywidualnych potrzeb - udział zespołu w spotkaniu – członkowie według ustalonych zasad - wsparcie osoby ubiegającej się o BO (AAC, PJM, wspierane podejmowanie decyzji) - przygotowanie planu wsparcia (w oparciu o ankietę oraz możliwy wywiad w trakcie spotkania): - ustalenie katalogu usług odpowiadających potrzebom i celom osoby ubiegającej się o BO - ustalenie wysokości BO (przelicza PCPR) - ustalenie formy zarządzania BO i wypłaty środków - przekazanie ustaleń osobie ubiegającej się o BO do weryfikacji
Weryfikacja propozycji	czas na weryfikację propozycji przez osobę ubiegającą się o BO, ustosunkowanie się do niej, zaproponowanie uwag i zmian (np. 14 dni)
Ponowna konsultacja	- w przypadku zgłoszenia uwag przez osobę ubiegającą się o BO – ponowna konsultacja - ustalona maksymalna liczba konsultacji (zabezpieczenie przed „uporczywymi negocjatorami”) – zamknięcie na poziomie drugiej konsultacji

„Aktywni niepełnosprawni – narzędzia wsparcia samodzielności osób niepełnosprawnych”

Decyzja administracyjna	wydanie decyzji administracyjnej przez PCPR zawierającej odpowiednie informacje o warunkach przyznanego BO
Procedura odwoławcza	procedura odwoławcza
Powtórna ocena potrzeb użytkownika BO	powtórna ocena potrzeb po 6 miesiącach

Schemat 3. Schemat obsługi budżetu osobistego

„Aktywni niepełnosprawni – narzędzia wsparcia samodzielności osób niepełnosprawnych”

4.2. Ankieta kwalifikująca do procedury ubiegania się o przyznanie BO

Osoba, która chce się ubiegać o BO, musi wypełnić ankietę kwalifikującą do procedury. W przypadku dziecka lub osoby dorosłej o ograniczonej zdolności do czynności prawnych jest to jej opiekun prawny lub – na podstawie informacji uzyskanej od ww. osoby lub osoby wspierającej ww. osobę w codziennym funkcjonowaniu – upoważniony pracownik powiatowego centrum pomocy rodzinie.

Propozycja kwestionariusza ankiety kwalifikującej znajduje się w załączniku do niniejszego opracowania (załącznik nr 1).

4.3. Przedłużanie BO

Po upływie okresu, na jaki sporządzony został plan wsparcia, użytkownik BO może wystąpić o jego przedłużenie. W tym celu zwraca się do właściwego podmiotu wspierającego BO o zwołanie zespołu ds. BO i konsultację w ramach procedury kwalifikacyjnej (w tym wypadku z pominięciem ankiety wstępnej). Dalsza procedura kwalifikacyjna odbywa się zgodnie z zasadami ogólnymi.

W przypadku braku wystąpienia użytkownika BO o przedłużenie BO umowa wygasa automatycznie wraz z zakończeniem okresu wyznaczonego w planie wsparcia. Jeżeli okres między zakończeniem planu wsparcia a ponownym wystąpieniem o BO będzie dłuższy niż 3 miesiące, osoba starająca się o BO przechodzi procedurę od początku, składając wniosek i ankietę wstępną.

W przypadku braku wystąpienia użytkownika BO o przedłużenie BO plan wsparcia i finansowanie wygasa automatycznie wraz z zakończeniem okresu wyznaczonego w planie wsparcia.

„Aktywni niepełnosprawni – narzędzia wsparcia samodzielności osób niepełnosprawnych”

5. Katalog elementów wsparcia

W tym rozdziale przedstawiony został proponowany katalog elementów wsparcia, których finansowanie jest możliwe w ramach BO. Ma on charakter otwarty – możliwe jest wprowadzanie do niego kolejnych pozycji. Katalog jest podzielony na elementy podstawowe i te o charakterze dodatkowym.

5.1. Katalog elementów podstawowych

Usługi z katalogu podstawowego powinny być dostępne dla każdego użytkownika BO, w którego planie wsparcie zostały one zapisane. Z założenia usługi opisane w katalogu są nabywane w ramach zakupu na wolnym rynku, zgodnie z potrzebami użytkownika BO. Jeśli jednak nie jest to możliwe, np. usługi te nie są dostępne na danym terenie, obowiązek ich zapewnienia spoczywa na samorządzie (z wyłączeniem kwestii mieszkalnictwa, w przypadku którego samorząd jest zobowiązany zapewnić tak duże wsparcie, jakie jest możliwe z wykorzystaniem dostępnych zasobów).

5.1.1. Asystencja osobista

Asystencja osobista to kluczowa usługa w katalogu. Powinna być realizowana w ramach założenia, że każda osoba z niepełnosprawnością ma prawo wyboru kto, gdzie, kiedy, w jakim zakresie i w jaki sposób będzie tę usługę świadczył oraz formy zarządzania nią. Spełnienie tej zasady jest możliwe tylko przy zastosowaniu finansowania w ramach budżetu osobistego. Usługa powinna być przydzielana godzinowo, a godzina pracy – wyceniana według określonej stawki rynkowej.

5.1.2. Sprzęt i technologie asystujące, mobilność indywidualna

Te kategorie wsparcia są obecnie finansowane z różnych źródeł albo finansowane tylko w pewnej części, tak jak mobilność indywidualna (jedynie w zakresie dostosowania pojazdów mechanicznych do potrzeb osób niepełnosprawnych) i wymagają opracowania sposobu finansowania.

„Aktywni niepełnosprawni – narzędzia wsparcia samodzielności osób niepełnosprawnych”

5.1.3. Wsparcie rówieśnicze osób w podobnej sytuacji (tzw. *peer-counseling*)

Wsparcie rówieśnicze jest usługą umacniającą korzystanie z BO przez użytkowników. Polega ono na wspieraniu użytkownika przez osobę z podobną niepełnosprawnością w podobnej życiowej sytuacji. Umożliwia ono odwołanie się do wiedzy i praktycznych umiejętności osób, które przeszły już proces adaptacji do korzystania z różnego typu usług, co umożliwiło im pełne funkcjonowanie w społeczności lokalnej i prowadzenie niezależnego życia. Osoby świadczące takie wsparcie powinny móc wykonywać swoją pracę w ramach działalności gospodarczej lub w ramach współpracy z organizacją pozarządową (umowa o pracę lub umowa cywilnoprawna). Podstawą uprawnień do świadczenia tego wsparcia jest ukończenie kursu zakończonego egzaminem państwowym, a także wpisem do centralnego rejestru prowadzonego przez MRiPS. Szczegółowe rozwiązania w tym zakresie wymagają dalszego doprecyzowania. Alternatywną wobec egzaminu formą mogłoby być uznanie dorobku zawodowego lub pracy społecznej na rzecz niezależnego życia osób z niepełnosprawnościami.

Podobnie jak w przypadku asystencji osobistej wsparcie rówieśnicze powinno być przydzielane w formie liczby godzin do wykorzystania.

5.1.4. Mieszkalnictwo

Cele i warunki

Celem BO, w przypadku mieszkalnictwa, jest wspieranie procesu deinstytucjonalizacji, rozumiane jako ochrona osób z niepełnosprawnościami przed instytucjonalizacją, czyli koniecznością zamieszkania w instytucjach o charakterze zbiorowym, a także umożliwienie im zamieszkiwania w swojej lokalnej społeczności na zasadzie równości z innymi.

Warunkiem rozpatrzenia możliwości przyznania środków w ramach BO na ten rodzaj wsparcia jest znalezienie się przez osobę ubiegającą się w co najmniej jednej ze wskazanych niżej grup sytuacji życiowych.

„Aktywni niepełnosprawni – narzędzia wsparcia samodzielności osób niepełnosprawnych”

1. Zagrożenie osoby ubiegającej się o BO instytucjonalizacją (np. trafeniem do placówki całodobowej), co może wynikać np. z utraty rodziców i trudności z samodzielnym utrzymaniem mieszkania, pogorszenia codziennego funkcjonowania, w tym czynności poznawczych i związanych z tym zmian życiowych (jak np. utrata możliwości zarobkowania), czynników losowych (np. zniszczenie mieszkania), pogorszenia relacji rodzinnych i konieczności wyprowadzenia się z dotychczasowego miejsca zamieszkania. Katalog ten nie jest zamknięty i każdorazowo należy uwzględnić sytuację życiową osoby ubiegającej się o BO.
2. Przebywanie osoby w instytucji i zgłoszenie przez nią chęci powrotu do lokalnej społeczności lub wejścia w nią polegającego na zamieszkaniu w samodzielnym lokalu.
3. Sytuacji, w której konieczna jest zmiana mieszkania (np. kiedy potrzebne jest nowe dostosowanie niemożliwe w dotychczasowym miejscu zamieszkania lub kiedy osoba może pozyskać wsparcie asystenckie, jednak wymaga ono całodobowego przebywania asystenta w mieszkaniu i dodatkowego pokoju z tego tytułu). Katalog ten nie jest zamknięty i każdorazowo należy uwzględnić sytuację życiową osoby ubiegającej się o BO.

Przyznanie finansowania mieszkania powinno być powiązane z rozpoznaniem innych potrzeb osoby ubiegającej się o BO – w szczególności usługi asystencji osobistej, która może być warunkiem niezbędnym do samodzielnego zamieszkania.

Typy mieszkalnictwa i wycena

W ramach BO mogą być finansowane następujące typy mieszkalnictwa:

- typ I: własne mieszkanie osoby ubiegającej się o BO – wycena w oparciu o koszty utrzymania mieszkania;
- typ II: mieszkania chronione, objęte ustawą – wycena w oparciu o koszty szacowane przez operatora;
- typ III: mieszkania wspomagane, nie objęte ustawą – wycena w oparciu o koszty szacowane przez operatora;

„Aktywni niepełnosprawni – narzędzia wsparcia samodzielności osób niepełnosprawnych”

- typ IV: mieszkanie komunalne – wycena w oparciu o stawki samorządowe;
- typ V: Mieszkania wolnorynkowe (wynajem) – wycena w oparciu o koszty rynkowe.

Zespół ds. BO wspólnie z osobą ubiegającą się o BO szacuje koszty konkretnego mieszkania wskazanego przez zainteresowanego (w uzasadnionych wypadkach możliwe jest wsparcie zespołu ds. BO we wskazaniu mieszkania), biorąc pod uwagę jego rodzaj, koszty czynszu, mediów, inne koszty.

Wycena odbywa się w zależności od typu mieszkania:

Typ I - wycena w oparciu o koszty utrzymania mieszkania.

Typ II – wycena w oparciu o koszty szacowane przez operatora.

Typ III - wycena w oparciu o koszty szacowane przez operatora.

Typ IV – wycena w oparciu o stawki samorządowe.

Typ V – wycena w oparciu o koszty rynkowe.

Wysokość środków przyznanych w ramach BO uzależniona jest od sytuacji finansowej (dochodów) osoby ubiegającej się. Zespół ds. BO może przyznać całkowite lub częściowe finansowanie, które określane jest w skali miesięcznej.

Możliwe jest przyznanie jednorazowych środków na przystosowanie mieszkania.

5.2. Finansowanie innych rodzajów wsparcia

Możliwe jest finansowanie wsparcia nie objętego katalogiem podstawowym. W takim przypadku osoba starająca się o BO powinna uzasadnić potrzebę takiego wsparcia, oszacować koszty, wskazać jego konkretnego wykonawcę i zasady na jakiej świadczona miałyby być usługi.

Rozpatrując tego typu usługę, zespół ds. BO kieruje się zasadą racjonalnego wydatkowania środków.

„Aktywni niepełnosprawni – narzędzia wsparcia samodzielności osób niepełnosprawnych”

6. Plan wsparcia i procedury pozwalające określić wysokość BO

Wysokość BO i szczegółowy plan wsparcia jest ustalany dla każdej osoby indywidualnie. Poniżej opisane zostały szczegółowe założenia dotyczące określania planu wsparcia i procedury pozwalające na oszacowanie/wskazanie? wysokości BO.

6.1. Założenia

1. Plan wsparcia tworzony jest w ścisłej współpracy z użytkownikiem BO w celu zapewnienia podejścia skoncentrowanego na osobie.
2. Celem planu wsparcia jest osiągnięcie przez klienta maksimum niezależności.
3. Plan opiera się na identyfikacji potrzeb klienta. Oznacza to, że punktem wyjścia są potrzeby, do których dobierane są usługi – nigdy odwrotnie.
4. W planie należy uwzględnić przyszłe zamierzenia osoby starającej się o BO (np. związane z podjęciem pracy czy edukacją).
5. Plan opiera się na realiach lokalnego rynku usług i cen.
6. Brak jest oceny i hierarchizacji celów, które przy wsparciu środków z BO zamierza realizować osoba z niepełnosprawnością. Przykładowo, codzienne wyjście na spacer lub cotygodniowe do kina powinno być traktowane na równi z głównym celem innej osoby z niepełnosprawnością, którym może być pełnoetatowa praca zawodowa czy założenie rodziny, z rodzicielstwem włącznie.
7. Usługi zawarte w planie nie powinny podlegać przypisaniu administracyjnemu do konkretnego terytorium. Przykładowo, jeśli dana osoba mieszka na skraju powiatu i może w łatwiejszy sposób znaleźć usługę w powiecie sąsiednim, gdzie jest bliżej lub taniej, powinna mieć pełną dowolność w wyborze miejsca/źródła usługi).
8. Celem zespołu ds. BO jest rozpoznanie 7 kluczowych kwestii:
 - Co jest ważne dla osoby ubiegającej się o BO?
 - Jakie zmiany (w swoim życiu) chce ona wprowadzić?

„Aktywni niepełnosprawni – narzędzia wsparcia samodzielności osób niepełnosprawnych”

- W jaki sposób otrzyma potrzebne wsparcie?
- W jaki sposób będzie używać środków z BO?
- W jaki sposób będzie zarządzać wsparciem?
- W jaki sposób za pomocą BO będzie kontrolować swoje życie?
- Jakie kroki podejmie aby zrealizować plan?

9. Budowa planu oparta jest o dwie podstawowe kwestie:

- cele życiowe klienta (długofalowe oraz z perspektywy życia codziennego),
- identyfikację barier uniemożliwiających realizację wyżej wymienionych celów.

10. Plan sporządzany jest dla osoby, który ubiega się o BO po raz pierwszy. W przypadku ponownego ubiegania się o BO plan jest odpowiednio modyfikowany (w uzasadnionych przypadkach może zostać sporządzony od nowa).

6.2. Kwestionariusz ankiety potrzeb dla osób ubiegających się o BO

Kwestionariusz wypełniany jest przez osobę ubiegającą się o BO przed spotkaniem konsultacyjnym z zespołem ds. BO, który na jego podstawie przygotowuje wstępną propozycję planu wsparcia. Kwestionariusz może być wypełniony osobiście lub przy wsparciu osób trzecich. Wypełnienie go nie jest jednoznaczne z przyznaniem wsparcia.

Wzór kwestionariusza znajduje się w załączniku do niniejszego opracowania (załącznik nr 2).

6.3. Kwestionariusz planu wsparcia

Jednym z zadań zespołu ds. BO jest określenie celów wsparcia. Do każdego z wyznaczonych celów powinien zostać przyporządkowany minimum 1 środek prowadzący do jego realizacji. Takim środkiem ma być instrument z katalogu możliwego do sfinansowania w ramach BO, wraz z doprecyzowaniem jego istotnych szczegółów, np. dostęp do asystencji

„Aktywni niepełnosprawni – narzędzia wsparcia samodzielności osób niepełnosprawnych”

osobistej od poniedziałku do soboty przez 8 godzin dziennie, w określonych godzinach.

Usługa typu I – wyceniana na podstawie liczby godzin (np. asystencja osobista, wspierane podejmowanie decyzji).

Usługa typu II – wyceniana na podstawie ryczałtowej stawki miesięcznej (np. mieszkanie, utrzymanie psa przewodnika).

Zakup jednorazowy – wyceniany na podstawie stawek rynkowych (np. zakup sprzętu, dostosowanie samochodu, zakup usługi).

Do każdego z ww. środków należy dobrać adekwatnie zadania, czyli czynności prowadzące do ich efektywnej realizacji. W przywołanym przykładzie mogą to być: wybór odpowiedniego asystenta, określenie zakresu jego czynności, wybór sposobu zarządzania usługami asystencji osobistej.

Ustalenie warunków obsługi budżetu obejmuje:

- okres, na jaki sporządzono plan wsparcia,
- sposób zarządzania środkami przez użytkownika BO (bezpośredni lub pośredni),
- sposób i częstotliwość raportowania wydawanych środków,
- wskazania do szkolenia użytkownika BO (za pierwszym razem obowiązkowe, przy kolejnych planach wsparcia – według uznania komisji w konsultacji z użytkownikiem BO),
- wskazania brokera BO – osoby do kontaktu, odpowiedzialnej za techniczną obsługę BO (przyjmowanie i kontrolowanie raportów).

6.3.1. Plan wsparcia – schemat

Cele	Usługi/zakupy	Zadania	Liczba godzin / szacowany koszt w przeliczeniu na jednostkę czasową

„Aktywni niepełnosprawni – narzędzia wsparcia samodzielności osób niepełnosprawnych”

Instrukcja:

1. Do każdego celu powinien zostać przypisany przynajmniej jeden środek wraz z opisem zadań i liczbą godzin / kosztami.
2. Cele te wynikają ze zdiagnozowanych potrzeb (przykładowe cele: wsparcie samodzielności w codziennym życiu, samodzielne zamieszkanie, uzyskanie/utrzymanie pracy). W przypadku wyboru zarządzania BO w formie płatności pośredniej jednym z celów powinno być znalezienie osoby/instytucji wspierającej zarządzanie BO poprzez obsługę środków.
3. Środki odnoszą się do konkretnych narzędzi / form wsparcia, które mogą zostać zaproponowane danej osobie lub które zostały przez nią zaproponowane (np. asystencja osobista, mieszkanie wspomagane, usługa trenera pracy).
4. Zadania określają, w jaki sposób będą pozyskane i obsługiwane przyznane usługi/zakupy (np. sposób znalezienia asystenta osobistego, określenie zakresu obowiązków asystenta, sposób zarządzania jego działaniami). Zadania dotyczą użytkownika BO. Jeśli użytkownik wybiera wspierane formy zarządzania BO w zadaniach, należy określić, do kogo się zwróci i kto będzie udzielać wsparcia.
5. Liczba godzin to konkretna liczba godzin dla danej usługi w skali tygodnia, miesiąca lub roku.
6. Szacowany koszt w przeliczeniu na jednostkę czasową jest określany dla usług typu II, przykładowo, miesięczne koszty mieszkania wspomagane lub utrzymania psa-przewodnika.

„Aktywni niepełnosprawni – narzędzia wsparcia samodzielności osób niepełnosprawnych”

6.4. Wytyczne dla zespołu BO

Praca zespołu ds. BO jest kluczowa dla wdrożenia instrumentu w formie zgodnej z Konwencją ONZ o prawach osób niepełnosprawnych. Poniżej zaprezentowane zostały szczegółowe wytyczne dotyczące pracy tego zespołu.

Główne założenia

Centralną perspektywą, którą powinien przyjąć zespół ds. BO, jest perspektywa osoby ubiegającej się o przyznanie budżetu osobistego (podejście skoncentrowane na osobie) i zgłoszone przez nią potrzeby.

Przygotowanie planu wsparcia odbywa się przy aktywnym udziale osoby ubiegającej się o BO i z poszanowaniem jej zdania.

Plan wsparcia

Celem działania zespołu ds. BO jest zaproponowanie osobie ubiegającej się o budżet osobisty, w konsultacji z tą osobą, planu wsparcia wraz z liczbą godzin dla poszczególnych usług lub wskazaniem parametrów ryczałtowych (parametry: liczba jednostek, np. czasowych, wstępne określenie kosztów, wskazanie miejsca zakupu usługi/środków).

Przez spotkanie konsultacyjnym z osobą ubiegającą się o BO zespół ds. BO przygotowuje – w oparciu o ankietę potrzeb – wstępny plan wsparcia: formułuje cele, do których przypisuje środki oraz zadania, a także wskazuje zakres godzinowy/czasowy. Propozycja ta dostarczana jest osobie ubiegającej się o BO przez spotkanie konsultacyjnym z zespołem ds. BO (np. drogą mailową lub tradycyjną pocztą).

Komisja może skorzystać z dodatkowych narzędzi weryfikacyjnych, takich jak rozpoznawanie lokalne lub wywiad środowiskowy. Podstawowym kryterium powinny być potrzeby zgłoszone przez osobę ubiegającą się o budżet osobisty, pozostałe informacje mogą mieć charakter jedynie uzupełniający.

„Aktywni niepełnosprawni – narzędzia wsparcia samodzielności osób niepełnosprawnych”

Propozycja planu wsparcia może (ale nie musi) pokrywać się ze wsparciem wskazanym przez osobę w ankiecie potrzeb. Komisja może zaproponować inne wsparcie z puli lub inne proporcje wsparcia określonego przez osobę w ankiecie potrzeb.

W trakcie spotkania konsultacyjnego zespół ds. BO wspólnie z osobą ubiegającą się o budżet osobisty powinien dążyć do ustalenia szczegółów wsparcia (liczby godzin, szacowanych kosztów ryczałtowych), parametryzując je w oparciu o potrzeby tej osoby.

Zespół dokonuje wstępnej wyceny kosztów tylko w przypadku, kiedy osoba ubiegająca się o BO zgłasza potrzebę usługi lub zakupu, które nie należą do standardowego katalogu lub wymagają dodatkowej wyceny (np. kosztów mieszkania chronionego). W przypadku usługi typu I zespół ds. BO określa liczbę godzin wsparcia. W przypadku usługi typu II zespół ds. BO może wstępnie wskazać (lub zweryfikować – jeśli takie dane znalazły się w ankiecie potrzeb) koszty ryczałtowe w wybranej jednostce czasowej.

Ostateczną wycenę kosztów przygotowuje PCPR w oparciu o podane w planie wsparcia dane (założenie: inna instytucja przygotowuje plan wsparcia, a inna wycenę – w celu uniknięcia możliwego zaniżania zakresu wsparcia ze względu na chęć cięcia kosztów).

W trakcie spotkania ustalany jest sposób otrzymywania płatności (bezpośredni lub pośredni) przez osobę, której przyznany został BO.

Zadaniem zespołu ds. BO jest także wskazanie sposobu weryfikacji realizacji ustalonego planu wsparcia (system weryfikacji i raportowania), a także wskazanie konsultanta BO odpowiedzialnego za przyjmowanie raportów i kontrolę prawidłowości wydatkowania środków.

Ścieżka:

- zespół ds. BO otrzymuje dokumentację z PCPR-u wraz z ankietą potrzeb,

„Aktywni niepełnosprawni – narzędzia wsparcia samodzielności osób niepełnosprawnych”

- zespół ds. BO przygotowuje wstępny plan wsparcia i przesyła go do osoby starającej się o BO; jednocześnie zostaje wyznaczony termin spotkania konsultacyjnego,
- w trakcie spotkania konsultacyjnego ustalane są szczegóły planu wsparcia – przy aktywnym udziale osoby ubiegającej się o BO (w razie potrzeby należy skorzystać z AAC lub z zaproponowanego w niniejszym projekcie systemu wspieranego podejmowania decyzji),
- po spotkaniu konsultacyjnym plan przesyłany jest do osoby ubiegającej się o BO; osoba ta może zaakceptować plan lub zażądać ponownego spotkania z zespołem ds. BO; po akceptacji planu wsparcia przez osobę ubiegającą się o BO zespół ds. BO przesyła dokumentację do PCPR-u,
- PCPR wydaje decyzję administracyjną osobie, która otrzymała BO; od decyzji przysługuje odwołanie składane do PCPR-u.

6.5. Mechanizm wsparcia w procesie ubiegania się o BO – centralna infolinia

Osoby ubiegające się o wsparcie w ramach BO mogą zarówno przy wypełnianiu kwestionariusza ankiety potrzeb, jak i na dalszych etapach procesu ubiegania się o BO korzystać ze wsparcia infolinii centralnej lub wojewódzkiej.

Celem działania infolinii jest udzielanie informacji o procedurze kwalifikacyjnej, katalogu elementów podstawowych oraz o zarządzaniu i sprawozdawczości.

Infolinia może zostać połączona z budowaną obecnie infrastrukturą: infoliniami powstającymi w ramach Centrów Informacyjno-Doradczych Osób Niepełnosprawnych (CIDON) lub w planowanej infolinii programu „Za życiem”.

„Aktywni niepełnosprawni – narzędzia wsparcia samodzielności osób niepełnosprawnych”

7. Zarządzanie budżetem osobistym

W modelu kierowanym przez użytkownika BO oraz w modelu BO z podmiotem wspierającym zarządzanie budżetem następuje okresowy przydział pieniężny w oparciu o ocenę potrzeb i późniejszy plan wsparcia. Użytkownicy mają dużą swobodę w zakresie zakupu praktycznie wszystkich usług i towarów zgodnych z katalogiem elementów wsparcia. Poziom kontroli użytkownika w płatności bezpośredniej i pośredniej jako docelowego odbiorcy płatności powinien opierać się na zasadzie, że użytkownik BO wie, ile pieniędzy ma otrzymać z BO, oraz jest świadomy swoich wydatków. W niektórych obszarach, jak m.in. pomoc techniczna, pomoc w oszacowaniu potrzeb lub raportowanie, dostępne powinny być bezpłatne usługi pośrednictwa/doradztwa, które wspomogą użytkownika BO.

7.1. Formy płatności

W ramach opisywanego modelu wdrażania instrumentu przewidywane są dwie główne opcje zarządzania BO.

7.1.1. Płatność bezpośrednia

Płatność bezpośrednia rozumiana jest jako bezpośrednie przekazanie środków na rachunek użytkownika BO lub – w uzasadnionych przypadkach – na konto wskazanej osoby (rodzice nieletnich użytkowników BO, osoby wspierające użytkowników BO z niepełnosprawnością intelektualną).

Środki BO w formie płatności bezpośredniej powinny być przekazywane w formie przelewu na rachunek bankowy, którego właścicielem lub współwłaścicielem jest użytkownik BO.

W tej formie użytkownik BO samodzielnie zarządza wydatkowaniem i rozliczaniem środków, dbając o zgodność z planem wsparcia. Jest bezpośrednio odpowiedzialny za gromadzenie odpowiedniej dokumentacji, w szczególności księgowej, oraz sporządzanie wymaganych raportów.

„Aktywni niepełnosprawni – narzędzia wsparcia samodzielności osób niepełnosprawnych”

Wyklucza się przekaz środków na konto, w sytuacji, gdy użytkownik BO jest tylko pełnomocnikiem (pełnomocnictwo do rachunków bankowych obowiązuje tylko za życia właściciela konta, zatem użytkownik BO nie jest chroniony dostępem do środków po śmierci właściciela rachunku). Dopuszcza się przekazanie środków BO na rachunek oszczędnościowo-rozliczeniowy i/lub podstawowy rachunek płatniczy.

W celu uzyskania możliwości korzystania z płatności bezpośredniej użytkownik BO musi ukończyć odpowiednie szkolenie (patrz rozdz. 8) zakończone oceną pozytywną.

7.1.2. Płatność pośrednia

Płatność pośrednia rozumiana jest jako przekazanie środków BO instytucji wspierającej zarządzanie budżetem (jeśli na danym obszarze nie funkcjonuje tego rodzaju instytucja, jej rolę przejmuje samorząd). Środki przekazywane w ramach BO pozostają nadal w gestii użytkownika BO i są zarządzane zgodnie z jego instrukcjami.

Zakres i sposób zarządzania środkami przez instytucję wspierającą zarządzanie BO jest ustalany umową z użytkownikiem BO. Umowa może dotyczyć w szczególności:

- prowadzenia dokumentacji księgowej,
- sporządzania i przesyłania wymaganych raportów,
- kontaktów z konsultantem ds. BO,
- wyszukiwania usług i towarów,
- obsługi usług (takich jak zawieranie umów z asystentami, rozliczanie składek ZUS, wyliczanie i obsługa opodatkowania, organizowanie zastępstw w przypadku urlopu/choroby dostawcy usług),
- procedur reklamacyjnych.

7.2. Raportowanie i rozliczanie budżetu osobistego

Raportowanie BO w trybie płatności bezpośredniej i pośredniej następuje:

Ministerstwo Rodziny
i Polityki Społecznej

Państwowy Fundusz
Rehabilitacji Osób
Niepełnosprawnych

„Aktywni niepełnosprawni – narzędzia wsparcia samodzielności osób niepełnosprawnych”

- w trybie miesięcznym,
- kwartalnym,
- rocznym.

Pierwsze 3 miesiące obligatoryjnie raportowane i rozliczane są przez użytkownika BO w odstępach miesięcznych poprzez złożenie formularza rozliczenia wraz z załącznikami, którymi są wyciąg z rachunku oraz faktury poświadczające wykonanie usługi lub zakup towaru. Po upływie pierwszych 3 miesięcy użytkownik BO może podjąć decyzję, czy chce raportować i rozliczać wykorzystanie BO w perspektywie miesięcznej, kwartalnej czy rocznej.

Ponadto w trybie płatności pośredniej to podmiot obsługujący zarządzanie BO zobowiązany jest do raportowania i rozliczenia BO. W przypadku płatności pośredniej i przekroczenia wydatków bez ich uzupełnienia podmiot obsługujący zarządzanie BO zobligowany jest do wystawienia faktury właścicielowi BO na pokrycie wydatków przekraczających planowany BO.

Za rok rozliczeniowy przyjmuje się okres 12 miesięcy kalendarzowych, a terminem rozliczenia jest koniec roku kalendarzowego tj. do 31 grudnia. Za miesiąc rozliczeniowy uznaje się okres od pierwszego do ostatniego dnia miesiąca kalendarzowego.

Za wszelkie nieprawidłowości w rozliczeniach odpowiada w przypadku płatności bezpośredniej użytkownik BO, który jest jednocześnie osobą składającą rozliczenie. W przypadku płatności pośredniej odpowiedzialnym za prawidłowość rozliczenia jest podmiot obsługujący zarządzanie BO, który składa podpis na dokumencie rozliczenia.

Wzór formularza rozliczenia stanowi załącznik nr 3 do niniejszego opracowania.

„Aktywni niepełnosprawni – narzędzia wsparcia samodzielności osób niepełnosprawnych”

7.3. Możliwość łączenia BO z innymi środkami

Środki BO wypłacane przez budżet państwa mogą zostać połączone ze środkami własnymi użytkownika budżetu osobistego (kapitał własny, pozyskanie środków od sponsora, fundacji, instytucji *non for profit*) oraz/lub ze środkami pochodzącymi z różnych programów wsparcia o charakterze lokalnym, regionalnym, samorządowym, wojewódzkim i ogólnopolskim. Dofinansowanie BO z innych źródeł niż budżet państwa nie może wpływać na zmniejszenie kwoty BO o kwotę pochodzącą z dodatkowego źródła finansowania.

Dofinansowanie może również pochodzić z Funduszu Powierniczego, który ustanowiony został na rzecz użytkownika BO (np. przez jego rodzica). Możliwe jest też utworzenie Funduszu Powierniczego, którego fundatorem i jednocześnie beneficjentem będzie użytkownik BO (jeśli dysponuje odpowiednim majątkiem), a powiernikiem – wskazana osoba przez fundatora-beneficjenta (instrument Funduszy Powierniczych został w niniejszym projekcie opracowany przez zespół powołany przez Fundację im. Królowej Polski Św. Jadwigi). Głównym celem funduszy powierniczych jest zarządzanie i ochrona własności (majątku) na rzecz wskazanej przez fundatora osoby oraz zapewnienie płynności finansowej beneficjenta (i jego rodziny), a zwłaszcza potrzeb wynikających z jego niepełnosprawności.

8. Szkolenie dla użytkownika BO

Wdrożenie BO, poza określeniem zasad funkcjonowania instrumentu i związanych z nim procedur, wymaga także przeszkolenia użytkowników.

Kluczowy charakter ma dostosowanie treści i formy szkolenia do potrzeb i możliwości poznawczych użytkownika BO. W związku z powyższym należy przygotować treść i materiały szkoleniowe w co najmniej 2 głównych wariantach:

„Aktywni niepełnosprawni – narzędzia wsparcia samodzielności osób niepełnosprawnych”

- dla osób chcących kierować zarządzaniem BO osobiście (szkolenie zakończone egzaminem),
- dla osób korzystających ze wsparcia podmiotów zewnętrznych w zarządzaniu BO.

Niezależnie od wariantu uczestnicy powinni poznać kontekst wartości, na których oparty jest instrument BO, tj. podmiotowość, niezależność i kontrola nad własnym życiem oraz nad budżetem osobistym. Jeśli możliwości poznawcze uczestnika szkolenia na to pozwalają, należy ukazać związki ww. wartości z Konwencją ONZ o prawach osób niepełnosprawnych i Komentarzem generalnym nr 5. Zaleca się przeprowadzanie szkoleń indywidualnie lub w niewielkich grupach użytkowników o zbliżonych potrzebach i możliwościach poznawczych. W wypadku szkolenia grupowego preferowana jest forma umożliwiająca jego uczestnikom wzajemny kontakt – stacjonarna lub z użyciem komunikatora internetowego. Warto odwołać się do doświadczeń użytkownika w zarządzaniu budżetem domowym i/lub świadczeniem pomocowym przekazany na określony cel i wymagającym rozliczenia, np. w ramach programu „Aktywny Samorząd”.

Uczestnicy szkolenia dla osób chcących kierować zarządzaniem BO osobiście powinni posiadać wiedzę co najmniej w zakresie:

- formalnych aspektów współpracy z osobami świadczącymi usługi w ramach BO, np. asystencji osobistej – prawa pracownika, angażowanie do pracy, zakończenie współpracy;
- regulowanie należności za produkty i usługi – interpretacja danych zawartych na fakturze, korzystanie z bankowości elektronicznej;
- posługiwanie się kartą płatniczą;
- korzystanie z płatności pośrednich i bezpośrednich;
- monitorowanie wydatkowania środków z BO, zasady współpracy z organami kontroli w tym zakresie;
- rozpoznawanie zmian we własnych potrzebach finansowanych z BO, w tym dokonywanie przesunięć pomiędzy poszczególnymi kosztami finansowanymi z BO oraz renegocjacja kwoty BO;

„Aktywni niepełnosprawni – narzędzia wsparcia samodzielności osób niepełnosprawnych”

- raportowanie i rozliczanie wydatkowania środków w ramach BO;
- zasady łączenia środków w ramach BO z innymi środkami, np. własnymi, z innych świadczeń pomocowych.

Użytkownik zamierzający samodzielnie zarządzać BO powinien ponadto otrzymać wiedzę z zakresu:

- rejestracji działalności gospodarczej;
- obowiązków podatnika.

O ile forma szkolenia na to pozwala, należy przedstawić uczestnikom do rozwiązania symulacyjne sytuacje z zakresu zarządzania BO. Treść szkolenia musi być dostępna w wersjach PJM oraz AAC w miarę wystąpienia takich potrzeb.

9. Kompetencje i szkolenie dla „personelu pierwszej linii”

Personel pierwszej linii jest kluczowy dla zapewnienia wdrożenia BO zgodnie z Konwencją ONZ o prawach osób niepełnosprawnych – z poszanowaniem podmiotowości i prawa osób z niepełnosprawnościami do samodecydowania. Poniżej opisane zostały kompetencje i zadania takiego personelu. Zaproponowany został także ramowy program szkolenia tej grupy.

9.1. Kompetencje i zadania „personelu pierwszej linii”

Konieczne jest zrozumienie przez personel swojej roli jako pomocniczej, nie odbierającej zarządzania BO jego użytkownikom. Jest to ważny element szkolenia.

Zadania:

- wsparcie w przygotowywaniu raportów BO przez użytkowników BO,
- wsparcie użytkowników BO w poruszaniu się po lokalnym rynku usług/towarów objętych katalogiem BO,
- przyjmowanie i rozliczanie raportów użytkowników BO,

„Aktywni niepełnosprawni – narzędzia wsparcia samodzielności osób niepełnosprawnych”

- udzielanie informacji na temat BO.

9.2. Ramowy program szkolenia

Szkolenie dla personelu pierwszej linii powinno obejmować następujące zagadnienia:

1. Idea BO jako instrumentu wspierającego niezależne życie osób z niepełnosprawnościami;
2. Główne założenia BO:
 - podejście skoncentrowane na osobie,
 - decyzyjność i kontrola BO przez użytkownika BO;
3. Rola „personelu pierwszej linii” we wsparciu użytkowników BO;
4. Konwencja ONZ o prawach osób niepełnosprawnych – ze szczególnym uwzględnieniem art. 19 dotyczącego niezależnego życia;
5. Możliwości finansowania różnych potrzeb w zakresie BO z uwzględnieniem:
 - gotowych rozwiązań (instrumentów wsparcia w postaci usług oraz możliwości jednorazowych zakupów),
 - adaptacji potrzeb za pomocą usług i środków nie objętych standardowym katalogiem,
 - katalogu wyłączeń;
6. Zasady przyznawania/rozliczania BO oraz zarządzania nim (ze szczególnym uwzględnieniem bezpośrednich i pośrednich form płatności), zgodnie z obowiązującymi przepisami, zasadami i regułami;
7. Współpraca z podmiotami obsługującymi BO w ramach płatności pośrednich (wraz z zakresem kompetencji tych podmiotów);
8. Idea i możliwości peer-consueing;
9. Rynek usług dla osób z niepełnosprawnościami – ze szczególnym uwzględnieniem usług podstawowych objętych katalogiem BO:
 - lokalny rynek usług (instytucje prowadzące usługi, niezależni usługodawcy),
 - sieciowanie użytkowników BO z usługodawcami,

„Aktywni niepełnosprawni – narzędzia wsparcia samodzielności osób niepełnosprawnych”

- zasady wyceny usług oraz towarów możliwych do zakupu w ramach BO;
- 10. Kompetencje instytucji wspierających zarządzanie BO;
- 11. Procedury odwoławcze związane z BO;
- 12. Prowadzenie uproszczonej rachunkowości i obsługi oprogramowania rozrachunkowego;
- 13. Komunikację i pracę z klientem z różnymi niepełnosprawnościami.

10. Centralna baza ekspertów

Osoby przeszkolone w zakresie BO oraz instytucje uprawnione do obsługi BO powinny zostać wpisane do Centralnej bazy ekspertów prowadzonej przez podmiot o ogólnopolskim zasięgu działania.

Centralna baza ekspertów jest rozwiązaniem docelowym – nie jest wymagana na pierwszym etapie wdrażania systemu BO.

11. Wymagania dla podmiotów będących w procesie obsługi BO

11.1. PCPR

11.1.1. Obowiązki

Do obowiązków powiatowego centrum pomocy rodzinie należy:

- zatrudnienie i przeszkolenie odpowiedniej liczby konsultantów BO; zakładana liczba użytkowników BO przypadających na 1 konsultanta wynosi 20;
- organizacja procedury przyjmowania i rozpatrywania wniosków o BO;
- organizacja procedury odwoławczej;
- raportowanie działań organowi nadzorującemu.

„Aktywni niepełnosprawni – narzędzia wsparcia samodzielności osób niepełnosprawnych”

11.1.2. Finansowanie

Budżet centralny

11.2. Podmiot wspierający BO

11.2.1. Warunki

O statut podmiotu wspierającego BO mogą ubiegać się:

- jednostki administracji publicznej (w rozumieniu ustawowym),
- organizacje pozarządowe, statutowo zajmujące się wspieraniem osób z niepełnosprawnościami,
- podmioty ekonomii społecznej, statutowo zajmujące się wspieraniem osób z niepełnosprawnościami,
- przedsiębiorstwa posiadające kod PKD 88.99.Z (pozostała pomoc społeczna bez zakwaterowania, gdzie indziej niesklasyfikowana).

11.2.2. Obowiązki

Do obowiązków podmiotu wspierającego BO należy:

- zorganizowanie i szkolenie zespołu ds. BO,
- obsługa procedury tworzenia planu wsparcia,
- współpraca z PCPR,
- raportowanie działań organowi nadzorującemu.

11.2.3. Finansowanie

Budżet centralny

11.3. Podmiot obsługujący zarządzanie BO – operator środków

11.3.1. Warunki

1. Jednostki administracji publicznej (w rozumieniu ustawowym).

„Aktywni niepełnosprawni – narzędzia wsparcia samodzielności osób niepełnosprawnych”

2. Organizacje pozarządowe, statutowo zajmujące się wspieraniem osób z niepełnosprawnościami.
3. Podmioty ekonomii społecznej, statutowo zajmujące się wspieraniem osób z niepełnosprawnościami.
4. Przedsiębiorstwa posiadające kod PKD 88.99.Z (pozostała pomoc społeczna bez zakwaterowania, gdzie indziej niesklasyfikowana).

11.3.2. Obowiązki

1. Obsługa płatności zleczanych przez użytkownika BO.
2. Rozliczanie i raportowanie BO – w ustalonych w planie wsparcia interwałach czasowych – w kontakcie z PCPR i wyznaczonymi konsultantami BO.
3. Doradztwo w zakresie pozyskiwania usług/towarów.
4. Pozyskiwanie usług/towarów; kontakty z usługodawcami.
5. Raportowanie działań właścicielom obsługiwanych BO.
6. Raportowanie działań organowi nadzorującemu.

11.3.3. Finansowanie

1. Koszt obsługi BO jest pokrywany ze środków BO.
2. Możliwe jest łączenie statusu podmiotu wspierającego BO ze statusem podmiotu obsługującego zarządzanie BO.

12. Mechanizmy ewaluacji

Ewaluacja BO powinna być prowadzona dwutorowo. Z jednej strony niezbędna jest ewaluacja całego instrumentu pozwalająca na kompleksową ocenę jego funkcjonowania dla różnych grup użytkowników i w różnych miejscach. Z drugiej zaś strony – niezbędne jest wypracowanie mechanizmów ewaluacji indywidualnej pozwalającej na ocenę funkcjonowania rozwiązania na poziomie konkretnych użytkowników. Poniżej opisane zostały proponowane mechanizmy obu typów ewaluacji.

„Aktywni niepełnosprawni – narzędzia wsparcia samodzielności osób niepełnosprawnych”

12.1. Kompleksowa ewaluacja instrumentu

Budżet osobisty jako rozwiązanie nowe powinien podlegać systematycznej ewaluacji, zwłaszcza w pierwszych latach po wdrożeniu. Sugerowane jest przeprowadzenie ewaluacji po 2 pierwszych latach, a następnie 5 latach po wprowadzeniu instrumentu do systemu.

Obligatoryjna ewaluacja instrumentu powinna być prowadzona centralnie, jednakże zalecane jest w miarę możliwości także prowadzenie ewaluacji przez poszczególne samorządy / na poziomie regionalnym.

Ewaluacja powinna opierać się o następujące kryteria:

- **użyteczność** – rozumiana jako ocena stopnia, w jakim instrument jest dopasowany do faktycznych potrzeb użytkowników;
- **skuteczność** – rozumiana jako ocena stopnia, w jakim instrument przyczynił się do osiągnięcia określonych celów (zwiększanie celów związanych ze zwiększeniem możliwości prowadzenia niezależnego życia przy włączeniu w społeczność);
- **efektywność** – rozumiana jako ocena przekształcenia zainwestowanych zasobów finansowych i organizacyjnych w efekty.

Ewaluacja powinna być prowadzona przy użyciu zróżnicowanych metod i z uwzględnieniem różnych perspektyw, wśród których za kluczową należy uznać perspektywę użytkowników.

Prowadzone badania ewaluacyjne powinny pozwolić uzyskać odpowiedź na szereg pytań. Kluczowe spośród nich określone zostały w tabeli poniżej, jednakże ich listę należy traktować jako otwartą.

Kluczowe pytania, na które powinna przynieść odpowiedź ewaluacja:

- W jakiej skali rozwiązanie funkcjonuje? Ile osób jest objętych wsparciem? Czy i jakie różnice występują we wdrażaniu instrumentu na poziomie poszczególnych regionów? Czy i jakie różnice występują ze względu na rodzaj niepełnosprawności / typ potrzeb użytkowników?

„Aktywni niepełnosprawni – narzędzia wsparcia samodzielności osób niepełnosprawnych”

- Czy i w jakim zakresie wdrożenie instrumentu przyczynia się do możliwości prowadzenia przez jego użytkowników niezależnego życia?
- Czy i w jakim zakresie funkcjonujące procedury kwalifikacji do uzyskania wsparcia w ramach BO są dobrze określone? Jeśli nie, to jakie zmiany są oczekiwane? Jakie bariery (proceduralne, organizacyjne, innego typu) pojawiają się na etapie kwalifikacji osoby do wsparcia w ramach BO?
- Czy katalog elementów wsparcia jest dobrze określony? Jeśli nie, to dlaczego? Co i w jaki sposób powinno zostać zmienione?
- W jaki sposób wygląda zarządzanie BO przez użytkowników? Jakie bariery pojawiają się przy poszczególnych typach płatności? Jak można je niwelować?

Sugerowane jest wykorzystanie następujących metod prowadzenia ewaluacji:

Wykorzystanie danych monitoringowych

Dane monitoringowe dotyczące realizacji BO powinny być zbierane w trybie ciągłym. Powinny pozwolić na identyfikację liczby użytkowników BO i sumę przyznanych środków w podziale regionalnym (do poziomu gminy), ze względu na rodzaj niepełnosprawności / typ doświadczanych trudności w funkcjonowaniu oraz płeć i wiek. Zebrane w ten sposób dane dostarczą podstawowych informacji o skali i zakresie funkcjonowania instrumentu.

Wywiady indywidualne i grupowe

Tego typu działania umożliwiają pokazanie perspektywy zarówno użytkowników, jak i perspektywy instytucjonalnej. Celem wywiadów powinna być identyfikacja zarówno barier, jak i dobrych praktyk.

Studia przypadków

Pozwalają na szczegółową analizę konkretnych przypadków, ze szczególnym uwzględnieniem różnych sposobów zarządzania BO.

„Aktywni niepełnosprawni – narzędzia wsparcia samodzielności osób niepełnosprawnych”

Kwestionariusze ankiet

Pozwalają na przeprowadzenie rzetelnej i reprezentatywnej oceny poszczególnych komponentów instrumentu.

Wszystkie narzędzia badawcze powinny być skonstruowane zgodnie z zasadami dostępności.

Przy opracowywaniu planu ewaluacji uwzględnione powinny zostać zmienne mogące wpływać na różnice w ocenie instrumentu (w szczególności rodzaj niepełnosprawności, miejsce zamieszkania, płeć, wiek).

Ewaluacja powinna zakończyć się szczegółowymi rekomendacjami w zakresie poszczególnych elementów funkcjonowania instrumentu. Badanie powinno być prowadzone przez niezależny podmiot zewnętrzny mający doświadczenie w prowadzeniu badań i analiz w środowisku osób z niepełnosprawnościami.

12.2. Ewaluacja na poziomie jednostkowym

Celem ewaluacji na poziomie jednostkowym jest ocena wykorzystywania środków w ramach BO przez konkretnych użytkowników i identyfikacja ewentualnych barier z tym związanych. Jest ona bezpośrednio powiązana z ewaluacją realizacji planu wsparcia. Główną osobą odpowiedzialną za prowadzenie takiej ewaluacji jest konsultant.

Ewaluacja powinna być prowadzona raz na pół roku i powinna przyjmować perspektywę użytkownika jako perspektywę centralną.

Powinna być połączona z okresową oceną potrzeb użytkownika i wynikającą z tych potrzeb koniecznością zmian w planie wsparcia.

Efektem ewaluacji jednostkowej powinno być lepsze dostosowanie planu wsparcia do faktycznych potrzeb i możliwości użytkownika.

Poniżej przedstawiamy kluczowe pytania, na które należy zwrócić uwagę, prowadząc ewaluację:

„Aktywni niepełnosprawni – narzędzia wsparcia samodzielności osób niepełnosprawnych”

- W jaki sposób BO pomaga Panu/i w prowadzeniu niezależnego życia? Czy i w jaki sposób BO przyczynia się do realizacji określonych w planie wsparcia celów? Jeśli się nie przyczynia, to dlaczego?
- Czy i jakie bariery napotkał/a Pan/i we wdrażaniu planu wsparcia? Jak można te bariery zniwelować?
- Jak Pan/i radzi sobie z zarządzaniem budżetem osobistym? Czy i jakiego wsparcia w tym zakresie potrzebuje?
- Czy od momentu określenia planu wsparcia zmieniła się Pana/i sytuacja? Jeśli tak, to czy i w jaki sposób wpływa ona na Pana/i potrzeby związane ze wsparciem? Czy w planie wsparcia powinny zostać wprowadzone jakieś zmiany/modyfikacje? Jakie?

Rozmowa ewaluacyjna powinna być prowadzona przez konsultanta w sposób partnerski i w sposób dostosowany do możliwości poznawczych i sposobu komunikowania się osoby. Efektem takiej ewaluacji powinno być usprawnienie procesu realizacji planu wsparcia przez użytkownika.

„Aktywni niepełnosprawni – narzędzia wsparcia samodzielności osób niepełnosprawnych”

13. Mapa drogowa wdrażania budżetu osobistego

Poniżej w tabeli 3 przedstawiona została mapa drogowa wdrażania BO z podziałem na warianty i etapy.

Lp.	Działanie	Uszczegółowienie	Etapy	Uwagi
1.	Przygotowanie systemu prawnego	Wariant 1 – włączenie systemu BO w obecny system prawny na bazie obowiązującego prawa. Wariant 2 – przygotowanie odrębnej ustawy o BO lub włączenie systemu BO do odpowiedniego ustawodawstwa.	BRAK INFORMACJI?	
2.	Ustalenie źródeł finansowania	1 – Finansowanie z budżetu centralnego – absorbowanie środków z różnych źródeł. 2 – Łączone finansowanie z budżetu centralnego i samorządowego.	Jeden etap	Przygotowanie mechanizmów płatniczych (mechanizmów przepływu środków).

„Aktywni niepełnosprawni – narzędzia wsparcia samodzielności osób niepełnosprawnych”

3.	Zdefiniowanie grupy docelowej oraz procedura kwalifikacyjna	Osoby ze wskazanego przedziału, które pozytywnie przejdą weryfikację wstępną – w oparciu o ankietę wstępną.	Jeden etap	
	Ustalenie katalogu elementów wsparcia	W tym: • Ustalenie minimalnych standardów usług; • Ustalenie zasad wyceny usług – w formie instrukcji dla PCPR-ów i zespołów ds. BO.	1 – Katalog podstawowy oraz kategoria inne. 2 – Rozszerzanie katalogu podstawowego o usługi, na które jest popyt (które weszły do kanonu często wybieranych) oraz kategoria inne.	Możliwe jest wprowadzenie etapowości wdrażania proponowanego katalogu podstawowego – z zastrzeżeniem, że podstawowymi usługami koniecznymi do wdrożenia na pierwszym etapie jest asystencja osobista oraz wspierane podejmowanie decyzji.
4.	Budowa systemu informacyjnego	Cele: • Przygotowanie kampanii informacyjnej BO;	BRAK INFORMACJI?	

„Aktywni niepełnosprawni – narzędzia wsparcia samodzielności osób niepełnosprawnych”

		Przygotowanie systemu informacyjnego do stałej obsługi BO.		
	Kampania informacyjna	Celem kampanii jest stymulowanie rynku do wprowadzania na szerszą skalę usług z podstawowego katalogu wsparcia. Kampania skierowana jest do samorządów (tu obligatoryjne przygotowanie usług), NGO, firm.	Działanie w trybie ciągłym	Konieczne jest podanie harmonogramu wdrożenia systemu BO, a także warunków i zasad wykonywania usług, tak aby były one jasne i wiarygodne dla potencjalnych organizatorów/wykonawców usług.
5.	Budowa systemu szkoleniowego	Przygotowanie systemu szkoleń dla PCPR-ów, konsultantów BO, podmiotów wspierających BO, kadr informacyjnych, użytkowników BO. Przygotowanie procedur – w szczególności: kwalifikacyjnej, sporządzania planu wsparcia, odwoławczej.	Jeden etap	

„Aktywni niepełnosprawni – narzędzia wsparcia samodzielności osób niepełnosprawnych”

		Opracowanie systemu ewaluacji.		
6.	Budowa systemu obsługi BO	Przygotowanie i szkolenie kadry PCPR (przyjmujących wnioski o BO; konsultantów BO; obsługujących procedurę odwoławczą). Powołanie systemu podmiotów wspierających BO, a z ich pomocą – zespołów ds. BO, wraz ze szkoleniem podmiotów i zespołów. Przygotowanie systemu informacyjnego wraz ze szkoleniem kadr.	Jeden etap	
7.	Wdrożenie systemu i rozpoczęcie działań			

„Aktywni niepełnosprawni – narzędzia wsparcia samodzielności osób niepełnosprawnych”

14. Wytyczne do testowania w ramach projektu

Bez wprowadzenia instrumentu „Budżet osobisty” do polskiego systemu prawnego nie jest możliwe jego pełne przetestowanie, zwłaszcza w warunkach projektowych. Największym mankamentem jest brak możliwości bezpośredniego przekazania środków na konto uczestnika (płatności bezpośrednie). Można jednak mimo wszystko wypróbować większość kluczowych elementów tego instrumentu. W projekcie „Aktywni niepełnosprawni” testowane będą i inne instrumenty (patrz Słowo wstępne), a więc w rzeczywistości wachlarz możliwości stwarzanych przez BO będzie bardzo szeroki, szerszy niż w początkowym etapie wdrożenia instrumentu do systemu (na etapie pierwszym zaplanowano finansowanie wyłącznie asystencji osobistej).

Przed wszystkim w projekcie można przetestować założone mechanizmy rekrutacji uczestników, sprawdzić adekwatność do potrzeb zaproponowanych dokumentów (wniosku i ankiety wstępnej). Następnie możliwe jest przeprowadzenie ze zrekrutowanymi osobami spotkań konsultacyjnych i indywidualnych oraz przygotowanie planów wsparcia, które – w zależności od potrzeb uczestnika – objąć mogą:

- Asystencję osobistą. W planie zostanie wskazana liczba godzin do wykorzystania (podobnie funkcjonuje asystencja osobista w ramach BO w wielu krajach). Asystencja osobista będzie realizowana zgodnie z opracowanymi i skierowanym do testowania w ramach niniejszego projektu standardami, obejmującymi maksymalną decyzyjność osoby z niepełnosprawnością w zakresie wyboru asystenta i ustalania jego obowiązków oraz daleko posuniętą elastyczność i indywidualizację tej usługi zgodną ze standardami wyznaczonymi przez Konwencję ONZ o prawach osób niepełnosprawnych.
- Wskazane w planie wsparcia elementy innych instrumentów powstałych w projekcie, w tym:
 - usługi mobilnego doradcy włączenia społecznego,

„Aktywni niepełnosprawni – narzędzia wsparcia samodzielności osób niepełnosprawnych”

- o elementów wspieranego podejmowania decyzji,
- o niezbędnego wsparcia w zakresie wspomagających i alternatywnych metod komunikacji.

Rekomenduje się wycenę tych usług w sposób umożliwiający ich sfinansowanie przez osobę z niepełnosprawnością w ramach przyznanego jej budżetu osobistego, mimo braku płatności bezpośredniej (np. przez przyznanie vouchera/bonu na wybraną usługę).

- Równolegle osoba, która otrzyma budżet osobisty, może być objęta pilotażem pozostałych instrumentów, w tym:
 - o poszerzonego wsparcia wytechnieniowego, którym będą objęci jej rodzice / opiekunowie faktyczni,
 - o funduszu powierniczego, pozwalającego (na etapie pilotażu) na zaplanowanie wsparcia tej osoby z majątku, dla którego fundusz miałby być ustanowiony (w ramach testowania tego instrumentu planowane jest przygotowanie całej analizy majątku, odpowiednich umów i zasad jego dystrybucji, w tym na wypadek śmierci fundatora – np. rodzica).

Takie podejście do testowania budżetu osobistego zagwarantuje pozyskanie danych istotnych dla wdrażania tego instrumentu nie tylko na pierwszym etapie jego implementacji do systemu, ale także na dalszych etapach, zakładających poszerzanie katalogu form wsparcia możliwych do objęcia budżetem.

15. Podsumowanie

Zaproponowane powyżej rozwiązania mają charakter kompleksowy i docelowo powinny być wdrażane jako całość. Proponowany model może być w pewnych aspektach wdrażany etapowo. Dotyczy do przede wszystkim katalogu usług, które mogą być włączane do BO pojedynczo.

„Aktywni niepełnosprawni – narzędzia wsparcia samodzielności osób niepełnosprawnych”

Natomiast przed uruchomieniem BO konieczne jest zbudowanie jego pełnej infrastruktury.

Należy zwrócić uwagę, iż – podobnie jak w innych krajach wdrażających BO – zainteresowanie tą formą wsparcia będzie kształtować się początkowo na poziomie kilku procent osób potencjalnie uprawnionych. Oznacza to, że będzie pewien czas (szacowany na 1-3 lata), kiedy w systemie będzie stosunkowo niewiele osób, co pozwoli na jego efektywną ewaluację, korekty i rozwój. Natomiast w kolejnych latach należy spodziewać się znacznego przyrostu zainteresowanych.

Należy przyjąć założenie, że każda włączana usługa wiąże się z przeniesieniem dotychczas przeznaczonych na nią środków z innych programów do BO lub też wskazania źródła finansowania (jeśli usługa jest nowa na rynku). Co do zasady, należy dążyć do finansowania BO z budżetu centralnego.

Warto także wyraźnie podkreślić, że bez wdrożenia BO nie jest możliwe zapewnienie zgodności systemu wsparcia osób z niepełnosprawnościami z zapisami Konwencji ONZ o prawach osób niepełnosprawnych.

FAQ

Poniższa lista FAQ obejmuje kwestie z różnych obszarów dotyczących BO i należy się spodziewać, że w miarę napływu pytań i konieczności przygotowywania wyjaśnień należy pogrupować pytania według zagadnień dotyczących wszystkich etapów występujących w procesie aplikowania, przyznawania, wykorzystania, rozliczania, modyfikacji, ewaluacji budżetu osobistego.

Lista FAQ, jeśli ma spełniać swoje zadanie, powinna być modyfikowana na bieżąco i moderowana z uwzględnieniem narastającej świadomości użytkowników i interesariuszy o istnieniu takiego instrumentu lub nawet planach jego wdrożenia.

„Aktywni niepełnosprawni – narzędzia wsparcia samodzielności osób niepełnosprawnych”

Zarówno zadawane pytania, jak i treść odpowiedzi powinny być pisane językiem użytkownika, tak by były zrozumiałe dla każdego. Zdania powinny być krótkie i zawierać tylko informacje prowadzące do szybkiego uzyskania odpowiedzi. Dopuszczalne jest wklejanie linków wewnętrznych w odpowiedzi, tak by powstała struktura drzewiasta, a użytkownik lub interesariusz z łatwością mógł sięgnąć do interesujących go treści.

Co to jest budżet osobisty?

Budżet osobisty to kwota pieniędzy przekazywana osobom niepełnosprawnym przez państwo za pośrednictwem PCPR-u w miejscu zamieszkania. Pieniądze te osoba niepełnosprawna może wydać na zakup produktów i usług wzmacniających jej niezależność. Pieniądze z budżetu osobistego osoba niepełnosprawna może wydać na przykład na zapłacenie asystentowi osobistemu za jego usługi, dostosowanie mieszkania albo samochodu do własnych potrzeb. Do przyznania budżetu osobistego w danej wysokości prowadzi określona procedura. Pieniądze z budżetu osobistego osoba niepełnosprawna wydaje zgodnie ze swoim indywidualnym planem wsparcia. Wydatkowanie pieniędzy z budżetu osobistego jest kontrolowane przez PCPR, który ten budżet przyznał.

Dlaczego warto mieć własny budżet osobisty?

Celem budżetu osobistego jest maksymalne możliwe wsparcie Twoich potrzeb jak również zapewnienie Ci niezależności, decyzyjności i kontroli nad Twoim życiem.

Środki, które otrzymasz w ramach budżetu osobistego pozostają w Twoim zarządzaniu. Musisz je wydać zgodnie z planem wsparcia, jednak to Ty decydujesz kto, kiedy i na jakich warunkach będzie świadczyć dla Ciebie usługi. Oznacza to, że możesz np. samodzielnie wybrać asystenta osobistego i zrezygnować z jego usług wtedy, kiedy o tym zadecydujesz. To Ty wybierasz, czy poziom danej usługi jest dla Ciebie odpowiedni, a żaden konkretny jej wykonawca nie może zostać Tobie narzucony.

„Aktywni niepełnosprawni – narzędzia wsparcia samodzielności osób niepełnosprawnych”

Również Ty decydujesz o warunkach wykonywania dla Ciebie usług (np. w zakresie wsparcia asystenckiego).

Czy otrzymanie budżetu osobistego wiąże się z utratą innych świadczeń?

Nie – otrzymanie budżetu osobistego, co do zasady, nie wiąże się z utratą innych świadczeń, takich jak np. świadczenie pielęgnacyjne.

Czym różnią się płatności bezpośrednie od płatności pośrednich?

Płatności bezpośrednie oznaczają, że osoba użytkownik budżetu osobistego otrzymuje środki z tego budżetu bezpośrednio na swoje konto bankowe i jest odpowiedzialna za ich wydatkowanie i rozliczanie. Płatności pośrednie oznaczają, że środki z budżetu osobistego danej osoby są przekazywane na konto podmiotu (na przykład organizacji, firmy), którą ta osoba wybrała dla siebie do wsparcia w zarządzaniu budżetem osobistym.

Kto może wystąpić o budżet osobisty?

O budżet osobisty może wystąpić każda osoba, której sprawność jest ograniczona przez minimum 6 miesięcy i z tego powodu nie może ona uczestniczyć w życiu społecznym na równi z innymi osobami. O budżet osobisty może wystąpić osoba dorosła albo rodzice w imieniu dziecka, które skończyło pierwszy rok życia. Osoba występująca o budżet osobisty nie musi mieć orzeczenia o stopniu niepełnosprawności. O budżet osobisty mogą występować obywatele polscy i osoby mające prawo stałego pobytu w Polsce.

Co muszę zrobić, by aplikować o budżet osobisty?

Aby aplikować o budżet osobisty, trzeba wypełnić specjalną ankietę. Wypełniona elektronicznie ankieta trafi do PCPR, na którego terenie

„Aktywni niepełnosprawni – narzędzia wsparcia samodzielności osób niepełnosprawnych”

działania mieszka dana osoba niepełnosprawna. PCPR podejmuje dalsze kroki. Wypełnienie ankiety nie jest jednoznaczne z przyznaniem środków.

Kto decyduje o tym, co się znajduje w budżecie osobistym?

W ogromnej mierze decyduje o tym sam użytkownik budżetu osobistego, który najlepiej zna swoje potrzeby i wypełnia specjalną ankietę potrzeb. Propozycje osoby niepełnosprawnej weryfikuje zespół ds. budżetu osobistego, w którego skład wchodzi m.in. pracownik socjalny z PCPR i mająca odpowiednie kwalifikacje osoba niepełnosprawna o ograniczeniu sprawności możliwie najbardziej zbliżonej do osoby aplikującej (udział ww. osoby w procedurze nie jest obligatoryjny, ale zdecydowanie rekomendowany).

Co może być sfinansowane z budżetu osobistego?

Z budżetu osobistego mogą być finansowane usługi i zakupy zawarte w katalogu podstawowym.

Budżet osobisty pozwala również na finansowanie innych usług lub zakupów towarów. W tym celu przygotuj się do wypełnienia ankiety wstępnej:

- zastanów się w czym pomoże Ci zakup danych usług/towarów, jakie Twoje problemy rozwiąże, jakie usprawnienia wprowadzi w Twoim życiu;
- wskaż przykładowych usługodawców/sprzedawców, u których będzie możliwy zakup usług/towarów;
- wskaż, jakie będą szacunkowe koszty (np. miesięczne lub jednorazowe).

Jeśli chcesz zakupić usługę, zastanów się, w jakim okresie miałyby być ona świadczona (np. na kilka miesięcy, rok, bezterminowo).

Następnie w ankiecie opisz zakup wybranych usług/towarów, uwzględniając powyższe punkty.

„Aktywni niepełnosprawni – narzędzia wsparcia samodzielności osób niepełnosprawnych”

Czy muszę mieć ważny dokument stwierdzający niepełnosprawność, by aplikować o budżet osobisty?

Aby aplikować o budżet osobisty, nie musisz posiadać orzeczenia o niepełnosprawności.

Dla zespołu ds. budżetu osobistego istotna jest wiedza o barierach i utrudnieniach, na które natrafiasz w codziennym funkcjonowaniu. Jednocześnie ważna jest wiedza o Twoich codziennych działaniach, planach (np. związanych z edukacją czy pracą).

Jeśli posiadasz dokumentację (jak orzeczenie o niepełnosprawności, dokumentacja medyczna, informacje o wykształceniu, przebiegu pracy zawodowej), która może ułatwić zespołowi ds. budżetu osobistego lepsze zrozumienie Twojej sytuacji, warto ją dołączyć.

Jak się przygotować do wizyty zespołu ds. budżetu osobistego?

Celem zespołu ds. budżetu osobistego jest zrozumienie Twojej sytuacji życiowej i Twoich potrzeb, tak aby możliwe było dobranie jak najbardziej adekwatnego wsparcia.

Pamiętaj, konsultacja ma charakter skoncentrowany na (Twojej) osobie, co oznacza, że Twój głos w konsultacji jest bardzo ważny.

Przed konsultacją zapoznaj się z proponowanym planem wsparcia, który otrzymasz od zespołu ds. budżetu osobistego. Zastanów się, które jego elementy odpowiadają Twoim potrzebom, a które są zbędne. Być może na jakąś usługę lub zakup przeznaczono zbyt mało godzin? Być może jakaś usługa lub zakup, którą zgłaszałeś(aś) w ankiecie wstępnej została pominięta? A może w planie pojawiła usługa, o którą nie wnioskowałeś(aś)?

Przygotuj wszystkie uwagi i pomysły odnoszące się do planu wsparcia. Jeśli dysponujesz dodatkową dokumentacją (która nie została złożona wraz z wnioskiem), miej ją ze sobą.

„Aktywni niepełnosprawni – narzędzia wsparcia samodzielności osób niepełnosprawnych”

Pamiętaj, że jeśli po konsultacji plan wsparcia nadal nie będzie zadowalający, przysługuje Ci druga konsultacja.

Kto może udzielić mi wsparcia w przygotowaniu wniosku o budżet osobisty?

O pomoc w przygotowaniu wniosku możesz zwrócić się do pracowników specjalnej bezpłatnej infolinii przeznaczonej do obsługi informacyjnej budżetu osobistego. [[tutaj namiary na infolinię](#)]

Usługi doradcze świadczone są również przez podmioty obsługujące budżet osobisty [[tutaj lista podmiotów](#)]. Usługi te mogą być płatne.

Kto może udzielić mi wsparcia w zarządzaniu budżetem osobistym?

Jeśli zdecydujesz się na obsługę budżetu osobistego w formie płatności bezpośredniej, stajesz się osobą, która jest odpowiedzialna za jego obsługę i rozliczanie. Zostanie Ci przydzielony konsultant budżetu osobistego, odpowiedzialny za przyjmowanie i weryfikację Twoich raportów. Konsultant ten pełni również rolę doradcy w zakresie wydatkowania i rozliczania środków, nie zajmuje się jednak wyszukiwaniem i pozyskiwaniem usług dla Ciebie.

Jeśli wybierzesz budżet osobisty w formie płatności pośredniej, musisz wybrać jeden z podmiotów obsługujących zarządzanie nim (wybór zostanie wpisany w Twój plan wsparcia). Podstawowym zadaniem tego typu podmiotów jest obsługa środków, które zostały przyznane użytkownikowi budżetu osobistego. Użytkownik budżetu osobistego zleca podmiotowi wspierającemu obsługę techniczną, pozostając w dalszym ciągu osobą zarządzającą budżetem (również przy pomocy wspieranego podejmowania decyzji). Obsługa techniczna może obejmować w szczególności:

- obsługę płatności (konta bankowego),

„Aktywni niepełnosprawni – narzędzia wsparcia samodzielności osób niepełnosprawnych”

- sporządzanie i przysyłanie raportu budżetu osobistego do konsultanta,
- wyszukiwanie i kontraktowanie usług/zakupów,
- doradztwo w zakresie budżetu osobistego.

Pamiętaj, bez względu na wybór formy płatności, zarządzanie budżetem osobistym (decydowanie o wyborze usługodawcy i osobach, które będą świadczyć usługi) należy do Ciebie.

Jak mam rozliczać budżet osobisty?

W celu rozliczenia budżetu osobistego w formie płatności bezpośredniej i pośredniej wydatki należy raportować przez pierwsze 3 miesiące obowiązkowo w odstępach miesięcznych poprzez złożenie formularza rozliczenia wraz z załącznikami: wyciąg z rachunku oraz faktury potwierdzające wykonanie usługi lub zakup towaru. Po upływie pierwszych 3 miesięcy użytkownik budżetu osobistego może podjąć decyzję, czy chce raportować i rozliczać wykorzystanie budżetu osobistego w perspektywie miesięcznej, kwartalnej czy rocznej. W trybie płatności pośredniej to podmiot obsługujący zarządzanie budżetem osobistym zobowiązany jest do raportowania i rozliczenia budżetu. W przypadku płatności pośredniej i przekroczenia wydatków bez ich uzupełnienia podmiot obsługujący zarządzanie budżetem osobistym zobowiązany jest do wystawienia faktury właścicielowi budżetu osobistego na pokrycie wydatków przekraczających planowany budżet.

Czy mogę przenosić kwoty z budżetu osobistego pomiędzy miesiącami rozliczeniowymi?

W okresie pierwszych 3 miesięcy zaleca się rozgraniczenie poniesionych wydatków w okresie miesięcznym. Po upływie okresu przejściowego (pierwszych 3 miesięcy) istnieje możliwość rozliczania kwartalnego, a niektórych wydatków – w dłuższych odstępach czasu (rocznie), co może wpłynąć na przenoszenie kwot budżetu osobistego pomiędzy miesiącami rozliczeniowymi. W szczególnych przypadkach dopuszcza się przenoszenie

„Aktywni niepełnosprawni – narzędzia wsparcia samodzielności osób niepełnosprawnych”

kwot z budżetu osobistego pomiędzy miesiącami rozliczeniowymi również w okresie przejściowym – za zgodą jednostki rozliczającej.

Jakie są konsekwencje braku rozliczenia budżetu osobistego w wyznaczonych terminach?

Raportowanie i rozliczenie budżetu osobistego należy składać w okresie miesięcznym przez pierwsze 3 miesiące, następnie zgodnie z wolą użytkownika budżetu osobistego lub podmiotu obsługującego zarządzanie: rocznie. Złożenie sprawozdania po wyznaczonym terminie wymaga pisemnego uzasadnienia instytucji wypłacającej środki, w terminie do 10 dni od daty obowiązującego przekazania rozliczenia. Brak złożenia rozliczenia po tym terminie może skutkować zmianą decyzji o przyznaniu budżetu osobistego lub zwrocie otrzymanych wcześniej środków w terminie natychmiastowym. Ponadto konsekwencją braku rozliczenia budżetu osobistego w wyznaczonym terminie może być zmiana płatności z bezpośredniej na pośrednią.

Czy osoba z niepełnosprawnością intelektualną może otrzymać budżet osobisty?

Tak – jest to możliwe. Osoba z niepełnosprawnością intelektualną może być wspierana w procesie aplikowania o budżet osobisty i później – zarządzania tymże budżetem przez inne osoby (np. rodzinę lub inną wskazaną osobę) lub w ramach wspieranego podejmowania decyzji (kiedy usługa taka zostanie wprowadzona). Wybór płatności pośrednich może w takim wypadku ułatwić zarządzanie budżetem osobistym.

Słownik, wykaz skrótów

Użytkownik BO – osoba, której został przyznany budżet osobisty (BO).

Personel pierwszej linii – do personelu pierwszej linii zaliczane są osoby:

Ministerstwo Rodziny
i Polityki Społecznej

Państwowy Fundusz
Rehabilitacji Osób
Niepełnosprawnych

„Aktywni niepełnosprawni – narzędzia wsparcia samodzielności osób niepełnosprawnych”

- prowadzące doradztwo dotyczące BO (w szczególności pracownicy infolinii dedykowanej BO),
- konsultanci BO (zobacz hasło „Konsultant BO”),
- zespół ds. BO.

Konsultant BO – osoba odpowiadająca za bieżące przyjmowanie raportów (sprawozdań) użytkowników BO. Odpowiedzialna jest za weryfikację prawidłowości wydatkowania środków poszczególnych (przypisanych do niej) użytkowników BO, kontrolę terminowości ich składania. Prowadzi doradztwo w zakresie wydatkowania i rozliczania środków.

Peer counseling / doradztwo wzajemne – doradztwo związane z kwestiami niezależnego życia lub innymi dotyczącymi życia osoby niepełnosprawnej. Jest prowadzone przez osoby z niepełnosprawnościami posiadające większe praktyczne doświadczenie np. w podejmowaniu i realizowaniu niezależnych decyzji czy organizowaniu dla siebie wsparcia (w postaci np. usług asystencji osobistej, budżetu osobistego). W państwach o silniejszych niż Polska tradycjach deinstytucjonalizacji (np. USA, Wielka Brytania, Szwecja) zwykle jest realizowane w centrach niezależnego życia. Prowadzone jest zazwyczaj w nieformalnej atmosferze, bez sztywnego podziału ról na osobę wspierającą i wspieraną, przy założeniu, że każda ze stron ma cenne doświadczenia życiowe, którymi może się podzielić z drugą stroną (stąd nazwa „doradztwo wzajemne”). Po polsku bywa nazywane także „doradztwem rówieśniczym”.

Podmiot wspierający BO – instytucja organizująca zespół ds. BO, wpisana na odpowiednią listę. Może prowadzić doradztwo.

Zespół ds. BO – zespół, którego zadaniem jest przygotowanie – w konsultacji z osobą starającą się o BO – planu wsparcia. W skład zespołu wchodzi:

- dwie osoby reprezentujące podmiot wspierający BO (o wykształceniu w kierunku praca socjalna lub pokrewnym albo odpowiednim

„Aktywni niepełnosprawni – narzędzia wsparcia samodzielności osób niepełnosprawnych”

doświadczeniu we wspieraniu osób z niepełnosprawnościami zgodnie z założeniami Konwencji o prawach osób niepełnosprawnych) lub jedna osoba z podmiotu wspierającego i mobilny doradca włączenia społecznego, jeśli z tej usługi korzysta potencjalny użytkownik BO,

- pracownik PCPR (o wykształceniu w kierunku praca socjalna lub pokrewnym),
- osoba wnioskująca o BO,
- rekomendowany jest także udział osoby niepełnosprawnej o możliwie zbliżonej do osoby aplikującej o BO niepełnosprawności – docelowo do wprowadzenia jako reguła obowiązująca.

W przypadku dzieci, osób ubezwłasnowolnionych (do chwili zniesienia w polskim prawodawstwie instytucji ubezwłasnowolnienia) lub osób z trudnościami poznawczymi w procesie biorą udział także rodzic, członek rodziny lub osoba niespokrewniona wspierająca osobę z niepełnosprawnością w codziennym życiu i dysponująca faktyczną wiedzą o jej potrzebach.

Osoba wnioskująca o BO, która uważa, że potrzebuje wsparcia merytorycznego w toku spotkania konsultacyjnego / spotkań konsultacyjnych może włączyć do zespołu, z głosem doradczym, osobę niepełnosprawną prowadzącą *peer consueiling* lub reprezentanta podmiotu świadczącego wsparcie w zakresie obsługi zarządzania BO.

Wszystkie osoby – z wyjątkiem osoby starającej się o BO – muszą posiadać przeszkolenie i widnieć w Centralnej bazie ekspertów.

Podmiot obsługujący zarządzanie BO – do grupy takich podmiotów należy zaliczyć potencjalnie: organizacje pozarządowe, centra usług społecznych, samorządy gminne oraz podmioty komercyjne.

Podstawowym zadaniem tego typu podmiotów jest obsługa środków, które zostały przyznane użytkownikowi BO. Użytkownik BO zleca podmiotowi wspierającemu obsługę techniczną BO, pozostając w dalszym ciągu osobą zarządzającą BO (również przy pomocy wspieranego podejmowania decyzji). Obsługa techniczna może obejmować w szczególności:

„Aktywni niepełnosprawni – narzędzia wsparcia samodzielności osób niepełnosprawnych”

- obsługę płatności (konta bankowego),
- sporządzanie i przesyłanie raportu BO do brokera BO,
- wyszukiwanie i kontraktowanie usług/zakupów,
- doradztwo w zakresie BO.

Kryteria minimalne – pozwalają na podjęcie decyzji o uruchomieniu procedury ustalenia uprawnienia do BO. Ich weryfikacja odbywa się na podstawie ankiety wstępnej oraz załączonych do niej dokumentów. Za kryterium minimalne uważa się wskazanie i uzasadnienie przez osobę ubiegającą się o BO przynajmniej jednego zakresu wsparcia wymagającego korzystania przez nią z usługi zewnętrznej lub zakupu odpowiedniego towaru, a brak tego wsparcia powodowałby jej ograniczenie w funkcjonowaniu społecznym na równi z innymi osobami.

„Aktywni niepełnosprawni – narzędzia wsparcia samodzielności osób niepełnosprawnych”

Załączniki

Załącznik 1. Kwestionariusz ankiety kwalifikującej do procedury ubiegania się o przyznanie budżetu osobistego

Ankietę powinna wypełnić każda osoba, która ubiega się o budżet osobisty.

Proszę zaznaczyć tylko jedną właściwą odpowiedź. Jeśli przy treści pytania jest taki dopisek, proszę zaznaczyć wszystkie odpowiedzi, które opisują sytuację Pani/Pana.

W czym imieniu wypełnia Pani/Pan tę ankietę?

- a. Swoim własnym.
- b. Dziecka, którego jestem rodzicem lub opiekunem prawnym.
- c. Osoby dorosłej o ograniczonej zdolności do czynności prawnych.
- d. Osoby dorosłej, której zdolność do czynności prawnych nie jest formalnie ograniczona, ale ze względu na ograniczenia poznawcze nie jest w stanie sama wypełnić tej ankiety.

W przypadku zaznaczenia odpowiedzi innej niż a) prosimy o wpisanie poniżej imienia, nazwiska i PESEL-u osoby, w imieniu której wypełnia Pani/Pan tę ankietę:

.....

Czy sprawność Pani/Pana jest obniżona przez czas dłuższy niż 6 miesięcy?

Tak

Nie

Jaka Pani/Pana sprawność jest obniżona przez czas dłuższy niż 6 miesięcy?

Pytamy tutaj o Pani/Pana własną ocenę sytuacji (nie musi ona być taka sama jak w dokumentach urzędowych, na przykład w orzeczeniu o

„Aktywni niepełnosprawni – narzędzia wsparcia samodzielności osób niepełnosprawnych”

niepełnosprawności). Prosimy o odpowiedź na pytania szczegółowe do wszystkich niepełnosprawności, które Panią/Pana dotyczą.

• **Fizyczna (ruchowa lub manualna)**

Tak

Nie

Jeśli „tak”, to:

Czy jest Pani/Pan w stanie poruszać się po mieszkaniu/domu, w którym mieszka?

- a. Tak, samodzielnie.
- b. Tak, używając odpowiedniego sprzętu (np. kule, balkonik, wózek).
- c. Tak, z pomocą innej osoby, także jeśli używam odpowiedniego sprzętu.
- d. Nie.

Czy jest Pani/Pan w stanie poruszać się poza mieszkaniem/domem (np. po chodniku, przejściu dla pieszych)?

- a. Tak, samodzielnie.
- b. Tak, używając odpowiedniego sprzętu (np. kule, balkonik, wózek).
- c. Tak, z pomocą innej osoby, także jeśli używam odpowiedniego sprzętu.
- d. Nie.

Czy jest Pani/Pan w stanie samodzielnie wziąć prysznic lub kąpiel?

- a. Tak.
- b. Tak, z niewielką pomocą innej osoby.
- c. Nie.

Prosimy o dodatkowy opis / uwagi związane z Pani/Pana niepełnosprawnością fizyczną:

.....
.....

„Aktywni niepełnosprawni – narzędzia wsparcia samodzielności osób niepełnosprawnych”

- **Intelektualna**

Tak

Nie

Jeśli „tak”, to:

Czy jest Pani/Pan w stanie zrobić w sklepie podstawowe zakupy na 1 dzień (np. chleb, mleko, warzywa, ser)?

- a. Tak.
- b. Tak, z pomocą innej osoby.
- c. Nie.

Czy jest Pani/Pan w stanie załatwić sprawę urzędową nie dotyczącą finansów (np. złożyć wniosek o wymianę dowodu osobistego)?

- a. Tak.
- b. Tak, z pomocą innej osoby.
- c. Nie.

Czy jest Pani/Pan w stanie zdecydować o tym, co Pani/Pan będzie robiła/robił danego dnia?

- a. Tak.
- b. Tak, z pomocą innej osoby.
- c. Nie.

Prosimy o dodatkowy opis / uwagi związane z niepełnosprawnością intelektualną:

.....
.....

- **Psychospołeczna (w tym spektrum autyzmu)**

Tak

Nie

Jeśli „tak”, to:

Ministerstwo Rodziny
i Polityki Społecznej

Państwowy Fundusz
Rehabilitacji Osób
Niepełnosprawnych

„Aktywni niepełnosprawni – narzędzia wsparcia samodzielności osób niepełnosprawnych”

Jak Pani/Pan ocenia obecnie swoje samopoczucie psychiczne?

- a. Świetnie lub bardzo dobre.
- b. Dobre.
- c. Takie sobie.
- d. Złe.
- e. Bardzo złe.

Jak często odczuwa Pani/Pan zmiany samopoczucia psychicznego?

- a. Codziennie.
- b. Kilka razy w tygodniu.
- c. Kilka razy w miesiącu.
- d. Kilka razy do roku.

Jak często z powodu zmiany samopoczucia psychicznego musi Pani/Pan korzystać ze wsparcia innych osób w wykonywaniu codziennych czynności?

- a. Codziennie.
- b. Kilka razy w tygodniu.
- c. Kilka razy w miesiącu.
- d. Kilka razy do roku.

Prosimy o dodatkowy opis / uwagi związane z niepełnosprawnością psychospołeczną:

.....
.....

Sensoryczna (wzroku, słuchu lub mowy)

Tak

Nie

Jeśli „tak”, to:

Jak dobrze widzi Pani/Pan (przy wspomaganiu urządzeń, których na co dzień Pani/Pan używa, np. okularów):

„Aktywni niepełnosprawni – narzędzia wsparcia samodzielności osób niepełnosprawnych”

- a. Świetnie lub bardzo dobrze.
- b. Dobrze.
- c. Tak sobie.
- d. Źle.
- e. Bardzo źle.

Na jakie bariery natrafia Pani/Pan z tego tytułu:

.....
.....

Jak dobrze Pani/Pan słyszy (przy wspomaganiu urządzeń, których na co dzień Pani/Pan używa, np. aparatu słuchowego)?

- a. Świetnie lub bardzo dobrze.
- b. Dobrze.
- c. Tak sobie.
- d. Źle.
- e. Bardzo źle.

Na jakie bariery natrafia Pani/Pan z tego tytułu:

.....
.....

Jeśli Pani/Pan mówi, to czy osoby obce mają trudności ze zrozumieniem Pani/Pana mowy?

- a. Nie, nigdy.
- b. Tak, niezbyt często.
- c. Tak, często.
- d. Tak, bardzo często.
- e. Tak, zawsze lub prawie zawsze.

Na jakie bariery natrafia Pani/Pan z tego tytułu:

.....
.....

Prosimy o dodatkowy opis / uwagi związane z problemami sensorycznymi:

„Aktywni niepełnosprawni – narzędzia wsparcia samodzielności osób niepełnosprawnych”

.....

.....

Czy z powodu ograniczenia sprawności, ograniczone jest Pani/Pana uczestnictwo w życiu społecznym na równi z innymi obywatelami?

Tak

Nie

Jeśli „tak”, to czy odczuwa Pani/Pan trudności w następującym zakresie (proszę zaznaczyć odpowiednią opcję przy każdym z poniższych zakresów):

- a. Dbania o własne potrzeby fizjologiczne, zdrowie i wygląd: Tak Nie
- b. Rozumienia informacji kierowanych do Pani/Pana: Tak Nie
- c. Przekazywania informacji do otoczenia: Tak Nie
- d. Podejmowania decyzji w ważnych sprawach dotyczących Pani/Pana: Tak Nie
- e. Prowadzenia gospodarstwa domowego: Tak Nie
- f. Pracy zawodowej lub nauki: Tak Nie
- g. Zaangażowania w życie lokalnej społeczności: Tak Nie
- h. Prowadzenia życia osobistego i rodzinnego w sposób, w jaki chcę żeby ono wyglądało: Tak Nie
- i. Spędzania czasu wolnego od obowiązków w sposób, w jaki chcę żeby ono wyglądało: Tak Nie

Czy jest Pani/Pan obywatelką/obywatelem Rzeczypospolitej Polskiej?

Tak

Nie

Jeżeli na pytanie numer 4 odpowiedziała Pani/odpowiedział Pan „nie”, to czy posiada Pani/Pan prawo stałego pobytu na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej?

„Aktywni niepełnosprawni – narzędzia wsparcia samodzielności osób niepełnosprawnych”

Tak

Nie

Proszę wpisać poniżej swój wiek:

.....lat

Proszę wpisać poniżej nazwę miejscowości, w której Pani/Pan mieszka:

.....

Proszę wpisać numer telefonu, który będzie służył do kontaktu z Panią/Panem? Może Pani/Pan wpisać też swój adres e-mail:

.....

Proszę podać język, w którym chce Pani/Pan, aby była przeprowadzana procedura dotycząca przyznania Pani/Panu budżetu osobistego i przekazywane były informacje dotyczące budżetu osobistego i ww. procedury:

- a. Polski.
- b. Polski Język Migowy.
- c. Angielski.
- d. Niemiecki.
- e. Ukraiński.
- f. Białoruski.
- g. Rosyjski.
- h. Kaszubski.
- i. Inny, proszę wpisać jaki.....

Czy do codziennego komunikowania się z otoczeniem korzysta Pani/Pan z którejś z alternatywnych lub wspomagających metod komunikacji?

Tak

Nie

„Aktywni niepełnosprawni – narzędzia wsparcia samodzielności osób niepełnosprawnych”

Jeśli „tak”, proszę wpisać poniżej nazwę metody komunikowania się, z której Pani/Pan korzysta:

.....

Czy do wypełnionej ankiety dołącza Pani/Pan dokumenty potwierdzające ograniczenia swojej sprawności (nie jest to obowiązkowe, ale może ułatwić podjęcie decyzji w sprawie przyznania Pani/Panu budżetu osobistego)?

Tak

Nie

Jeśli „tak”, proszę zaznaczyć poniżej każdy rodzaj dokumentu, który Pani/Pan dołącza?

- a. Aktualne orzeczenie o stopniu niepełnosprawności lub o niepełnosprawności: Tak Nie
- b. Dokument wydany przez lekarza rodzinnego: Tak Nie
- c. Dokument wydany przez lekarza specjalistę: Tak Nie
- d. Dokument wydany przez pedagoga lub pedagoga specjalnego: Tak Nie
- e. Dokument wydany przez psychologa: Tak Nie
- f. Dokument wydany przez logopedę, rehabilitanta lub innego terapeutę: Tak Nie
- g. Inny dokument: Tak Nie (jeśli „tak”, proszę wpisać jaki.....)

Czy chce Pani/Pan podać dodatkowe ważne informacje na temat swoich ograniczeń sprawności? Jeśli tak, proszę wpisać je poniżej:

.....
.....
.....

Dziękujemy za wypełnienie ankiety.

„Aktywni niepełnosprawni – narzędzia wsparcia samodzielności osób niepełnosprawnych”

1.1. Załącznik 2. Kwestionariusz ankiety potrzeb dla osób ubiegających się o budżet osobisty

Ankieta ma na celu określenie, jakie ma Pani/Pan potrzeby w zakresie budżetu osobistego – jakiego wsparcia Pani/Pan potrzebuje, żeby móc prowadzić niezależne życie.

Niezależne życie to takie, w którym osoba z niepełnosprawnością ma kontrolę nad swoim życiem i ma możliwość podejmowania wszelkich decyzji, które tego życia dotyczą.

Na podstawie informacji zawartych w poniższej ankiecie komisja zaproponuje Pani/Panu wsparcie w ramach budżetu osobistego. W ankiecie nie ma dobrych i złych odpowiedzi. Najważniejsze jest faktyczne opisanie swojej sytuacji i potrzeb wynikających z niepełnosprawności.

Dane kontaktowe:

1. Prosimy o wpisanie Pani/Pana danych kontaktowych.

Imię:

Nazwisko:.....

Adres zamieszkania:.....

Telefon:

e-mail:.....

Preferowana forma kontaktu (zaznacz X): ☐ telefon ☐ e-mail

Prosimy o zaznaczenie, kto wypełnia (składa) ankietę: np. samodzielnie, przez pełnomocnika, przez asystenta prawnego:.....

Podstawowe informacje o osobie i jej potrzebach

2. Prosimy opisanie siebie i swojej życiowej sytuacji. Prosimy o odpowiedź na poniższe pytania.

„Aktywni niepełnosprawni – narzędzia wsparcia samodzielności osób niepełnosprawnych”

Jaka jest Pana/i sytuacja mieszkaniowa?

- a. Mam własne mieszkanie i mieszkam samodzielnie.
- b. Wynajmuję mieszkanie i mieszkam samodzielnie.
- c. Mieszkam z rodziną (rodzice, dziadkowie, rodzeństwo).
- d. Inna sytuacja (jaka?).....

Czy istnieje ryzyko, że w ciągu najbliższego roku może Pani/Pan trafić do domu pomocy społecznej?

- a. Tak
- b. Nie

Jaka jest Pani/Pana sytuacja zawodowa?

- a. Mam stałą pracę.
- b. Pracuję, ale nie mam stałej umowy.
- c. Nie pracuję i nie szukam pracy.
- d. Nie pracuję i szukam pracy.
- e. Inna sytuacja (jaka?)....

Jaka jest Pani/Pana sytuacja rodzinna?

- a. Nie mogę liczyć na wsparcie rodziny.
- b. Czasami mogę liczyć na wsparcie rodziny.
- c. Mogę liczyć na stałe wsparcie rodziny.
- d. Inna sytuacja (jaka?)....

Z jakiego wsparcia Pani/Pan korzysta na co dzień? Prosimy o zaznaczenie wszystkich prawdziwych odpowiedzi.

- a. Nie korzystam z żadnego wsparcia.
- b. Warsztaty terapii zajęciowej.
- c. Środowiskowy dom samopomocy.
- d. Usługi opiekuńcze.
- e. Wsparcie asystenta osoby niepełnosprawnej.
- f. Wsparcie psychologiczne.
- g. Wsparcie w poszukiwaniu lub utrzymaniu pracy.
- h. Inne wsparcie (jakie?).....

„Aktywni niepełnosprawni – narzędzia wsparcia samodzielności osób niepełnosprawnych”

Jeśli Pani/Pan chce, prosimy o opisanie swojej sytuacji / uzupełnienie odpowiedzi.

Kliknij lub naciśnij tutaj, aby wprowadzić tekst.

Ile ma Pani/Pan lat?

Prosimy o opisanie, na jaki rodzaj barier/trudności Pani/Pan natrafia w codziennym funkcjonowaniu?

Prosimy o uwzględnienie takich informacji, jak różnego typu bariery na które Pani/Pan natrafia i ich konsekwencje dla Pani/Pana funkcjonowania.

Kliknij lub naciśnij tutaj, aby wprowadzić tekst.

5. Jakiego wsparcia potrzebuje Pani/Pan, żeby móc prowadzić niezależne życie?

Niezależne życie to takie, w którym osoba niepełnosprawna może sama lub z adekwatnym do potrzeb wsparciem podejmować wszystkie decyzje jej dotyczące. Są to m.in. decyzje o tym, kto, gdzie, kiedy i w jaki sposób udziela jej wsparcia w codziennym funkcjonowaniu. Osoba niepełnosprawna w pełni kontroluje własne życie i ponosi skutki swoich decyzji.

Kliknij lub naciśnij tutaj, aby wprowadzić tekst.

Wsparcie w ramach budżetu osobistego

8. Na co chciałaby Pani / chciałby Pan przeznaczyć środki z budżetu osobistego?

Opis, na co można przeznaczyć środki z budżetu osobistego znajduje się w katalogu elementów wsparcia. Można go znaleźć tu: (link)

Asystencja osobista: Tak Nie

„Aktywni niepełnosprawni – narzędzia wsparcia samodzielności osób niepełnosprawnych”

W jakim wymiarze czasu tygodniowo? Prosimy o wpisanie liczby godzin:

.....

Sprzęt i technologie asystujące; mobilność indywidualna: Tak Nie

Jaki dokładnie sprzęt? Prosimy o opisanie:.....

Jak szacuje Pani/Pan koszty związane z zakupem tego sprzętu?.....

Czy to jest zakup jednorazowy? Tak Nie

Wsparcie rówieśnicze osób w podobnej sytuacji: Tak Nie

W jakim wymiarze czasu miesięcznie? Prosimy o wpisanie liczby godzin.....

Mieszkanie

Czy istnieje ryzyko, że będzie Pani musiała / Pan musiał w najbliższym czasie zamieszkać w domu pomocy społecznej? Tak Nie

Czy ma Pani/Pan przyznane mieszkanie komunalne? Tak Nie

Jeśli „nie”, to czy ma Pani/Pan szanse na przyznanie mieszkania komunalnego? Tak Nie

Jakiego wsparcia dokładnie Pani/Pan potrzebuje w zakresie mieszkania?.....

Jak szacuje Pani/Pan koszty tego wsparcia? (jeśli jest to wydatek jednorazowy, to prosimy o napisanie, jaki oraz jaka jest szacowana kwota; jeśli jest to wydatek miesięczny, to prosimy o napisanie jakie są szacowane koszty miesięczne).....

Inne

Jakie inne wsparcie jest Pani/Panu potrzebne?

Jaki jest szacowany koszt tego wsparcia? (jeśli jest to wydatek jednorazowy, to prosimy o napisanie, jaki oraz jaka jest szacowana kwota; jeśli jest to wydatek miesięczny, to prosimy o napisanie jakie są szacowane koszty miesięczne).....

Czy jest to zakup jednorazowy? Tak Nie

„Aktywni niepełnosprawni – narzędzia wsparcia samodzielności osób niepełnosprawnych”

Uwaga! W kategorii inne nie może zostać wskazane wsparcie, które jest już finansowane z innych źródeł (np. w ramach środków PFRON).

W jaki sposób to wsparcie pomoże Pani/Panu w prowadzeniu niezależnego życia?

Kliknij lub naciśnij tutaj, aby wprowadzić tekst.

Preferowany sposób zarządzania budżetem osobistym.

Prosimy o zaznaczenie właściwej odpowiedzi.

Budżetem osobistym może Pani/Pan zarządzać osobiście lub przy wsparciu innych podmiotów. Osobiste zarządzanie budżetem oznacza, że przyznane pieniądze wpływają na Pani/Pana konto, musi Pani/Pan samodzielnie szukać wsparcia, na które zostało przyznane dofinansowanie i składać sprawozdania z tego, na co zostały wydane pieniądze. Może Pani/Pan uzyskać wsparcie w zarządzaniu budżetem – wyznaczona osoba pomoże Pani/Panu znaleźć wsparcie, na które zostało przyznane dofinansowanie oraz rozliczyć się z wydanych pieniędzy.

Prosimy o zaznaczenie opcji, która lepiej oddaje Pani/Pana sytuację:

- a. Czuję się na siłach, żeby samodzielnie zarządzać swoim budżetem osobistym.
- b. Potrzebuję wsparcia w zarządzaniu budżetem osobistym.

Dziękujemy za wypełnienie ankiety.

Ankiety należy wysłać..... (opis procedury wysłania), a następnie czekać na kontakt Komisji.

„Aktywni niepełnosprawni – narzędzia wsparcia samodzielności osób niepełnosprawnych”

Załącznik 3. Formularz rozliczenia

Dane personalne:

Imię i nazwisko:

PESEL:

Proszę zaznaczyć prawidłowe odpowiedzi / prawidłową odpowiedź:

- Rozliczenie dotyczy płatności bezpośredniej (wpłaty środków pieniężnych następowały bezpośrednio na konto bankowe użytkownika BO: Tak Nie
- Formularz rozliczenia wypełniany jest samodzielnie przez użytkownika BO: Tak Nie
- Rozliczenie płatności pośredniej (wpłaty środków pieniężnych następowały na konto podmiotu obsługującego zarządzanie BO: Tak Nie

Formularz rozliczenia wypełniany jest przez:

(proszę podać imię i nazwisko, adres, dane kontaktowe, stanowisko/funkcję osoby wypełniającą rozliczenie)

Rozliczenie ze względu na wpływy budżetu osobistego:

Miesiąc	Kwota budżetu osobistego
---------	--------------------------

„Aktywni niepełnosprawni – narzędzia wsparcia samodzielności osób niepełnosprawnych”

	z budżetu państwa	z innych źródeł

Rozliczenie ze względu na rodzaj poniesionych kosztów:

Rozliczenie za miesiąc:					Rodzaj dokumentu i jego numer potwierdzający zakup/usługę
Lp.	Rodzaj kosztów	Koszt zadania (zgodnie z umowami, rachunkami, fakturami)			
		koszt całkowity	pokryto z BO	pokryto z innych środków	

„Aktywni niepełnosprawni – narzędzia wsparcia samodzielności osób niepełnosprawnych”

*Każdy miesiąc musi być rozliczany na osobnych kartach rozliczeń.

W okresie pierwszych 3 miesięcy zaleca się rozgraniczenie poniesionych wydatków w okresie miesięcznym. Po upływie okresu przejściowego (pierwszych 3 miesięcy) istnieje możliwość rozliczania wydatków w dłuższych odstępach czasu np. rocznie, co może wpłynąć na przenoszenie kwot budżetu osobistego pomiędzy miesiącami rozliczeniowymi w perspektywie rocznej. W szczególnych przypadkach dopuszcza się przenoszenie kwot z budżetu osobistego pomiędzy miesiącami rozliczeniowymi również w okresie przejściowym – za zgodą jednostki rozliczającej.

Proszę o wpisanie uwag mogących mieć znaczenie przy ocenie realizacji budżetu osobistego (jeśli konieczne).

„Aktywni niepełnosprawni – narzędzia wsparcia samodzielności osób niepełnosprawnych”

Oświadczam, że:

- 1) wszystkie podane w niniejszym rozliczeniu informacje są zgodne z aktualnym stanem prawnym i faktycznym,
- 2) wszystkie kwoty wymienione w zestawieniu faktur (rachunków) zostały faktycznie poniesione.

DATA I PODPIS OSOBY SKŁADAJĄCEJ ROZLICZENIE

.....

DATA I PODPIS UŻYTKOWNIKA BUDŻETU OSOBISTEGO

.....